

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი

სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

პოლიტიკის მეცნიერება

მარიამ საქუაშვილი

რუსეთ-უკრაინის ომის გავლენა საქართველოს საგარეო
პოლიტიკაზე

ნაშრომი შესრულებულია პოლიტიკის მეცნიერების ბაკალავრის აკადემიური
ხარისხის მოსაპოვებლად

ხელმძღვანელი: ზვიად აბაშიძე

პოლიტიკის მეცნიერების დოქტორი,

ასოცირებული-პროფესორი

თბილისი

2023

ანოტაცია

საბაკალავრო ნაშრომი იკვლევს რუსეთ-უკრაინის ომის გავლენას საქართველოს საგარეო პოლიტიკაზე. საქართველოს რუსეთთან არამეგობრული ისტორიისა და დასავლური ინტეგრაციისკენ სწრაფვის გათვალისწინებით, რუსეთსა და უკრაინას შორის კონფლიქტის ესკალაცია პოტენციურად საქართველოს გეოპოლიტიკურ ლანდშაფტში შემობრუნებას ნიშნავს. კვლევა შეისწავლის საქართველოს საგარეო პოლიტიკის ტრანსფორმაციას, სტრატეგიულ განლაგებასა და უსაფრთხოების დინამიკას. აკვირდება პოლიტიკურ დისკურსში ცვლილებებს, სტრატეგიულ ალიანსებსა და პოლიტიკის კორექტირებას. კვლევა ითვალისწინებს შერეულ მეთოდოლოგიას, რომელიც ეყრდნობა მონაცემთა თვისებრივ და რაოდენობრივ მეთოდებს, მათ შორის პოლიტიკის დოკუმენტებს, გამოსვლებს, მედიის ანგარიშებს და სტატისტიკურ მონაცემებს. ეს კვლევა ხელს უწყობს უფრო ფართო დისკუსიებს გლობალური ძალაუფლების დინამიკის, საერთაშორისო უსაფრთხოებისა და სახელმწიფო სუვერენიტეტის შესახებ, სთავაზობს კრიტიკულ შეხედულებებს ევრაზიის რთული გეოპოლიტიკის შესახებ რუსეთსა და დასავლეთს შორის დამაბულობის ესკალაციის ფონზე.

სარჩევი

ანოტაცია	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
შესავალი.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
თავი I. ისტორიული კონტექსტი.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
თავი II. საქართველოს საგარეო პოლიტიკა დღეს; რუსეთ-უკრაინის ომის ფონზე.....	11
2.1 საქართველო და დასავლეთი; ორმხრივი პერსპექტივა და პოლიტიკა.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
2.2 აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნები და საქართველო.....	15
2.3 საქართველოს პოზიცია და პოლიტიკა რუსეთის მიმართ.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
2.4 უსაფრთხოების ვექტორი საქართველოს საგარეო პოლიტიკაში.	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
თავი III. ეკონომიკური ფაქტორები საქართველოს საგარეო პოლიტიკაში.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
3.1 რუსეთ-უკრაინის ომის ეკონომიკური გავლენა საქართველოს საგარეო პოლიტიკაზე.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
3.2 საქართველოს ეკონომიკური ზრდა; ვაჭრობა, ტურიზმი და ფულადი გზავნილები	26
3.3. ბალანსი ეკონომიკურ ზრდასა და საგარეო პოლიტიკას შორის.	31
თავი IV. რუსეთ-უკრაინის ომის გაანალიზება ქართულ პოლიტიკაში.....	34
4.1. პოლიტიკური შეხედულებები ომის კვალდაკვალ.....	34
4.2 საქართველოს საგარეო პოლიტიკის მნიშვნელოვანი ფაქტების.....	38
ანალიზი(ინტერვიუ)	
დასკვნა	40
გამოყენებული ლიტერატურა:	43
დანართი.....	45

შესავალი

თემის აქტუალობა

საერთაშორისო ურთიერთობების რთულ გობელენში, ერებს შორის კონფლიქტები და ალიანსები იშვიათად არსებობს იზოლირებულად. ამ რთული ურთიერთკავშირის გამოვლინებაა რუსეთსა და უკრაინას შორის მიმდინარე კონფლიქტი, ომი, რომელიც დაიწყო 2022 წლის 24 თებერვალს და გრძელდება დღემდე. ამ ძალადობრივი შეტაკების შედეგები შორსმიმავალი და მრავალმხრივია. ეს კვლევა მიზნად ისახავს შეისწავლოს ერთ-ერთი ასეთი განზომილება: რუსეთ-უკრაინის ომის გავლენა საქართველოს საგარეო პოლიტიკაზე.

საქართველო, აღმოსავლეთ ევროპისა და დასავლეთ აზიის გზაჯვარედინზე მყოფი ქვეყანა, მართლაც, რომ უნიკალური მდებარეობით სარგებლობს. თუმცადა, ის დიდი სახელმწიფოების გავლენით, როგორც რუსეთია, გზას ადგას გეოპოლიტიკური ინტერესებისა და სტრატეგიების ჩაძირვას. აღსანიშნავია, რომ საქართველო იზიარებს მძიმე ისტორიას რუსეთთან, რომელიც ხასიათდება კონფლიქტებით, მათ შორის 2008 წლის რუსეთ-საქართველოს ომი სამხრეთ ოსეთისა და აფხაზეთის გამო, კიდევ უფრო ამწვავებს მის რთულ მდგომარეობას. იმავდროულად, საქართველოს მუდმივმა მცდელობებმა გააძლიეროს კავშირები დასავლეთთან, იგი რეგიონში რუსეთის სტრატეგიულ მისწრაფებებთან შეჯახების წინაშე დააყენა. აქედან გამომდინარე, რუსეთ-უკრაინის ომის დაწყება საქართველოსთვის აჩენს გადამწყვეტ კითხვებს მის საგარეო პოლიტიკასთან, უსაფრთხოების დინამიკასთან და სამომავლო მიზნებთან დაკავშირებით. საუბარია გლობალური პოლიტიკის კომპლექსურობის ამოხსნაზე იმ ეპოქაში, რომელიც აღინიშნა რუსეთსა და დასავლეთს შორის გაზრდილი დამაბულობით. შედეგები ფართოა, რაც გავლენას ახდენს საერთაშორისო

უსაფრთხოების, სახელმწიფო სუვერენიტეტისა და საერთაშორისო წესრიგის დისკურსებზე. ის, რაც საქართველოში ვითარდება, შეიძლება იყოს არა მხოლოდ ლოკალური რეაქცია რეგიონულ კონფლიქტზე, არამედ 21-ე საუკუნეში გლობალური ძალაუფლების დინამიკის და სტრატეგიული ორიენტაციის ცვლილების გამოვლინება.

როდესაც ჩვენ ვიწყებთ ამ აკადემიურ ექსპედიციას, აუცილებელია განვსაზღვროთ ჩვენი მიზნები, მეთოდოლოგია და მკაფიოდ ჩამოვყალიბოთ ჩვენი კვლევის კითხვები და ჰიპოთეზები.

კვლევის მიზანი

ამ კვლევის მთავარი მიზანია გაანალიზოს და გაიგოს რუსეთ-უკრაინის ომის გავლენა საქართველოს საგარეო პოლიტიკაზე. არსებითად, ეს კვლევა ცდილობს გაარკვიოს, თუ როგორ ყალიბდება ან გარდაიქმნება საქართველოს საერთაშორისო ურთიერთობები, საგარეო პოლიტიკური პრიორიტეტები.

კვლევის ამოცანები

მიზნის მისაღწევად, კვლევა შეასრულებს რამდენიმე ამოცანას:

- საქართველოს ისტორიული და მიმდინარე პოლიტიკური ურთიერთობების სიღრმისეული მიმოხილვა რუსეთთან, უკრაინასთან და დასავლეთთან.
- გაანალიზდეს რუსეთ-უკრაინის კონფლიქტის გავლენა საქართველოს უსაფრთხოების პოლიტიკაზე.
- ომის ინტერპრეტაცია ქართულ პოლიტიკაში - რეაქციებისა და გადაწყვეტილებების ანალიზი.
- გაანალიზდეს დასავლეთთან საქართველოს ინტეგრაციის პერსპექტივა.

კვლევის ობიექტი

მოცემული ნაშრომის უპირველესი ობიექტია საქართველოს საგარეო პოლიტიკა. როგორია საქართველოს პოზიცია და ნაბიჯები რეგიონში, დასავლეთთან და რუსეთთან მიმართებით.

კვლევის კითხვა

კითხვაზე, რომელსაც ეს კვლევა ცდილობს პასუხის გაცემას, არის: როგორ იმოქმედა რუსეთ-უკრაინის ომმა საქართველოს საგარეო პოლიტიკაზე, უსაფრთხოების საკითხებზე და ურთიერთობებზე ძირითად საერთაშორისო სუბიექტებთან?

კვლევის ჰიპოთეზა

სამუშაო ჰიპოთეზა მდგომარეობს იმაში, რომ რუსეთ-უკრაინის კონფლიქტს აქვს მნიშვნელოვანი გავლენა საქართველოს საერთაშორისო პოლიტიკაზე, რომელმაც შესაძლოა შეანელოს მისი სტრატეგიული სვლა დასავლეთისაკენ და გააძლიეროს მისი კავშირი რუსეთთან.

კონცეპტუალიზაცია

ამ კვლევის ძირითადი ცნებებია „საერთაშორისო პოლიტიკა“, „საგარეო პოლიტიკა“. „საერთაშორისო პოლიტიკა“ ეხება პრაქტიკას და პროცედურებს, რომლებშიც ქვეყნები ურთიერთობენ ერთმანეთთან გლობალურ სცენაზე. „საგარეო პოლიტიკა“ არის სტრატეგია, რომელსაც მთავრობა იყენებს სხვა ქვეყნებთან ურთიერთობისთვის.

ოპერაციონალიზაცია

ოპერაციული თვალსაზრისით, რუსეთ-უკრაინის ომის ეფექტი საქართველოს საერთაშორისო პოლიტიკაზე შეფასდება საგარეო პოლიტიკური განცხადებების ცვლილებებით, სტრატეგიული ალიანსების ცვლილებით, უსაფრთხოების პოლიტიკის ცვლილებით და საქართველოს შიგნით პოლიტიკური დისკურსი კონფლიქტზე რეაგირების გზით.

თეორიული ჩარჩო

თეორიული ჩარჩო, რომელიც წარმართავს ამ საბაკალავრო დისერტაციას რუსეთ-უკრაინის ომის გავლენის შესახებ საქართველოს საგარეო პოლიტიკაზე, ემყარება რეალიზმს, დომინანტურ პერსპექტივას საერთაშორისო ურთიერთობების სფეროში. ამ აზროვნების სკოლის ორი ძირითადი თეორია - კლასიკური რეალიზმი და ნეორეალიზმი (ან სტრუქტურული რეალიზმი) - იქნება ჩვენი ძირითადი ლინზა ანალიზისთვის. კლასიკური რეალიზმი, რომელიც მიეწერება ისეთ პოლიტიკურ მოაზროვნეებს, როგორებიც არიან თუკიდიდე, ნიკოლო მაკიაველი და ჰანს ჯ. მორგენტაუ, საერთაშორისო პოლიტიკას აღიქვამს, როგორც ძალაუფლებისთვის ბრძოლას, რომელიც გავლენას ახდენს ადამიანის ბუნებაზე. მორგენტაუს მიხედვით, ერები არსებითად ისწრაფვიან ძალაუფლებისკენ, ასპექტი, რომელიც თან ახლავს ადამიანის ბუნების ბუნებრივ მხარეებს - ამბიციას, შიშს და ეგოიზმს. (Morgenthau, Hans J., 1946)

ამ კვლევის კონტექსტში კლასიკური რეალიზმი გვხმარება გავანალიზოთ საქართველოს სწრაფვა ნატოში გაწევრიანებისკენ, მისი დიპლომატიური მანევრირება და ურთიერთობები დიდ სახელმწიფოებთან, როგორც სტრატეგია მისი ეროვნული ინტერესებისა და ძალაუფლების მაქსიმალურად გაზრდის მიზნით.

ნეორეალიზმი (სტრუქტურული რეალიზმი)

კენეტ უოლცის მიერ შემუშავებული ნეორეალიზმი ყურადღებას ამახვილებს ადამიანის ბუნებიდან და სახელმწიფოებრივი ქცევიდან საერთაშორისო სისტემის სტრუქტურაზე (Theory of International Politics, 1979). კვლევაში ნეორეალიზმის გამოყენება გვთავაზობს იმის გაგებას, თუ როგორ ყალიბდებოდა საქართველოს საგარეო პოლიტიკა საერთაშორისო სისტემის ზეწოლისა და შეზღუდვის შედეგად.

მეთოდოლოგია

კვლევა გამოიყენებს შერეულ მეთოდოლოგიას, რომელიც აერთიანებს თვისებრივ და რაოდენობრივ კვლევის მეთოდებს ყოვლისმომცველი ანალიზის უზრუნველსაყოფად. თვისებრივი მონაცემები, როგორცაა პოლიტიკის დოკუმენტები, ძირითადი ოფიციალური პირების გამოსვლები, მედიის ანგარიშები და ექსპერტთა მოსაზრებები გამოყენებული იქნება საქართველოს საერთაშორისო პოლიტიკაში ცვლილებების დასადგენად და მისი სტრატეგიული არჩევანის ინტერპრეტაციისთვის. რაოდენობრივი მონაცემები ხელს შეუწყობს ნიმუშების, კორელაციებისა და პოტენციური მიზეზობრივი კავშირის დადგენას რუსეთ-უკრაინის კონფლიქტსა და საქართველოს საგარეო პოლიტიკაში ცვლილებებს შორის. იგი მოიცავს სტატისტიკურ მონაცემებს დიპლომატიური ურთიერთობების, თავდაცვისა და უსაფრთხოების, სავაჭრო ურთიერთობებისა და საზოგადოებრივი აზრის გამოკითხვის შესახებ. კვლევის ფარგლებში ჩატარდება ინტერვიუ პოლიტოლოგთან, კავკასიის შედარებითი პოლიტიკის ექსპერტთან, რათა გავიგოთ საქართველოს საგარეო პოლიტიკის მნიშვნელოვანი ფაქტორები.

შერჩევა

კვლევის ფარგლებში თვისებრივი მეთოდის გამოყენებისას საჭიროა არაალბათური შერჩევა, კერძოდ მიზნობრივი შერჩევა. ინტერვიუები და მასალები შეირჩა კვლევის სპეციფიკიდან გამომდინარე.

გამოყენებული ლიტერატურა

წყაროები მერყეობს აკადემიური კვლევებიდან ოფიციალურ მონაცემებამდე და მედიის ანგარიშებამდე, რაც უზრუნველყოფს ამ საკითხის მრავალმხრივ პერსპექტივას. გამოყენებული მასალა სხვადასხვა წყაროები, მათ შორის საქართველოს სტრატეგიისა და საერთაშორისო ურთიერთობების კვლევის ფონდი, საქართველოს ეროვნული ბანკის ოფიციალური მონაცემები, სოციალური სამართლიანობის ცენტრის კვლევა, მედია წყაროები, სხვადასხვა ოფიციალური და სახელმწიფო დოკუმენტები.

მოკლედ, ამ კვლევის მრავალ წყაროს მიდგომამ შესაძლებელი გახადა რუსეთ-უკრაინის ომის გავლენის ჰოლისტიკური გამოკვლევა საქართველოს საგარეო პოლიტიკაზე.

თავი I

ისტორიული კონტექსტი: დამოუკიდებლობის მოპოვებიდან რუსეთ-უკრაინის ომამდე

1991 წელს დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ საქართველო მძიმე პოლიტიკურ და ეკონომიკურ არეულობაში აღმოჩნდა. ედუარდ შევარდნაძის ხელმძღვანელობით საგარეო პოლიტიკის საწყისი მიზანი გადარჩენა იყო. აღმოსავლეთისა და დასავლეთის გზაჯვარედინზე მდებარე სტრატეგიული მდებარეობით, საქართველო ცდილობდა ეპოვა ბალანსი თავის ტრადიციულ მოკავშირესთან, რუსეთთან ურთიერთობების შენარჩუნებასა და დასავლეთთან ახალი კავშირების დამყარებას შორის. შევარდნაძემ შეძლო გამოეყენებინა საბჭოთა კავშირის ყოფილ საგარეო საქმეთა მინისტრის პოსტზე დაგროვილი თავისი პოლიტიკური გავლენა, რათა მოეპოვებინა საქართველოს საერთაშორისო აღიარება და მოეზიდა ძალიან საჭირო ეკონომიკური დახმარება. საქართველო რთულ გეოპოლიტიკურ ვითარებაში აღმოჩნდა რუსეთთან ურთიერთობების შენარჩუნებით, განსაკუთრებით რეგიონალურ კონფლიქტებში მოსკოვის გავლენის გათვალისწინებით. თუმცა, რუსეთთან ურთიერთობა დაიძაბა, რადგან ბევრი კონფლიქტი ხშირად ძალადობაში გადაიზარდა, განსაკუთრებით სეპარატისტულ რეგიონებში აფხაზეთსა და სამხრეთ ოსეთში. (საქართველოს რესპუბლიკა, 1992) პარალელურად, შევარდნაძემ გადადგა ნაბიჯები დასავლურ ქვეყნებთან და ინსტიტუტებთან ურთიერთობების

დამყარებისკენ, რითაც დაიწყო საქართველოს პირველი კონტაქტები ნატოსთან და ევროკავშირთან. ამ ქმედებებმა საქართველოს დასავლეთისკენ სწრაფვა განაპირობა. ეს მნიშვნელოვანი ცვლილება მის საგარეო პოლიტიკაში გამოწვეული იყო ეკონომიკური წინსვლისა და პოლიტიკური სტაბილურობის მიღწევის სურვილით.

2003 წლის ვარდების რევოლუციამ მიხეილ სააკაშვილი ხელისუფლებაში მოიყვანა და მან საქართველოს საგარეო პოლიტიკაში რადიკალური ცვლილება მოახდინა. სააკაშვილმა მტკიცედ პროდასავლური პოზიცია დაიკავა, მკაცრად უბიძგებდა საქართველოს ინტეგრაციას ნატოსა და ევროკავშირში. სააკაშვილის დასავლეთზე ორიენტირებულმა ამბიციურმა რეფორმებმა და ძლიერმა რიტორიკამ რუსეთის მიმართ გაამძაფრა დაძაბულობა მის ჩრდილოელ მეზობელთან და მიაღწია დუდილს 2008 წლის რუსეთ-საქართველოს ომში. ხანმოკლე, მაგრამ დამანგრეველი ომის შედეგად რუსეთმა აღიარა სეპარატისტული რეგიონების, აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის დამოუკიდებლობა. ამ მოვლენამ საგრძნობლად დაძაბა რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობები, ეს კი მნიშვნელოვანი მარცხი იყო საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისთვის, რამაც წარუშლელი კვალი დატოვა სააკაშვილის საგარეო პოლიტიკურ მემკვიდრეობაზე(ომი და საქართველო, შოთა უტიაშვილი, 2022).

2013 წელს პარტია „ქართული ოცნების“ მოსვლით, საქართველოს საგარეო პოლიტიკამ უფრო პრაგმატული მიდგომა მიიღო. მიუხედავად იმისა, რომ პარტია აგრძელებდა ევროკავშირისა და ნატოს წევრობისკენ მისწრაფებებს, რაც ასახავდა ძლიერ საზოგადოებრივ განწყობას დასავლური ინტეგრაციის მიმართ, ის ასევე შეგნებულად ცდილობდა რუსეთთან ურთიერთობების ნორმალიზებას. თუმცა, ეს ნორმალიზება არ იყო გართულებების გარეშე. რუსეთის მუდმივი სამხედრო ყოფნა აფხაზეთსა და სამხრეთ ოსეთში და ამ ტერიტორიების ბერკეტად გამოყენება კვლავაც დაძაბულობას ქმნის საქართველოსა და რუსეთს შორის. ამდენად, საქართველოს პოზიცია რუსეთის მიმართ არის თოკზე სიარული (რუსეთის მიმართ საქართველოში

არსებული დამოკიდებულება და აღქმა, 2021, გვ. 36), რომელიც აბალანსებს შიდა საზოგადოების მისწრაფებებსა და გეოპოლიტიკურ რეალობას.

დასასრულს, საქართველოს საგარეო პოლიტიკა დამოუკიდებლობის მომენტიდან მოყოლებული გამოირჩეოდა უწყვეტი ძალისხმევით, რათა დააბალანსოს მისი ურთიერთობები რუსეთთან და დასავლეთთან. მმართველობის თითოეულმა ეპოქამ, თავისი უნიკალური გარემოებებით, გარკვეული წვლილი შეიტანა საქართველოს ამჟამინდელი საგარეო პოლიტიკური ლანდშაფტის ჩამოყალიბებაში. ყველა ამ ცვლილების წყალობით, ეროვნული უსაფრთხოებისა და გეოპოლიტიკური სტაბილურობის მუდმივი სწრაფვა რჩება საქართველოს საგარეო პოლიტიკაში მუდმივ საყრდენად.

თავი II

საქართველოს საგარეო პოლიტიკა დღეს: რუსეთ-უკრაინის ომის ფონზე

2.1. საქართველო და დასავლეთი; ორმხრივი პერსპექტივა და პოლიტიკა

საქართველოს საგარეო პოლიტიკაზე დღესდღეობით, განსაკუთრებით რუსეთ-უკრაინის ომის კონტექსტში, ღრმა გავლენას ახდენს მისი მზარდი მყარი ურთიერთობა დასავლეთთან. ეს ორმხრივი პერსპექტივა და პოლიტიკა ასახავს ევროპული ინტეგრაციის ამბიციურ დღის წესრიგს, რასაც ხაზს უსვამს ქვეყნის ბოლოდროინდელი ნაბიჯები ევროკავშირში გაწევრიანებისკენ და მისი სტრატეგიული ინიციატივები დასავლეთთან უფრო მჭიდრო კავშირების დამყარების მიზნით. 2022 წლის ივნისში ევროპულმა საბჭომ საქართველოს ევროკავშირში გაწევრიანების პერსპექტივა მისცა, რითიც საქართველო ევროპული მომავლის გზას დაადგა. (ნატო-საქართველოს ურთიერთობები მიმდინარე ათწლეულში, ირაკლი

სირბილაძე, 2022, გვ. 8) ამ ქმედებამ ქვეყნის ევროკავშირში გაწევრიანების პროცესი შეუქცევადი გახადა და საფუძველი ჩაუყარა მომავალში უფრო კონკრეტული ნაბიჯების გადადგმას ევროკომისიის მიერ განსაზღვრული პრიორიტეტების შესრულების შემდეგ.

ევროკავშირის პოლიტიკური კონსენსუსი საქართველოს, უკრაინისა და მოლდოვის სამეულის მიმართ - ქვეყნები, რომლებსაც ერთობლივად მოიხსენიებენ, როგორც "ასოცირებულ სამეულს" - ადასტურებს ევროკავშირის წევრი ქვეყნების სოლიდარობასა და მზადყოფნას ამ ქვეყნების ოჯახში ინტეგრაციისთვის. (The upcoming EaP Summit, Teona Lavrelashvili, 2021) ევროკავშირის უმაღლესი ოფიციალური პირების, მათ შორის ევროკომისიის პრეზიდენტის ურსულა ფონ დერ ლაიენისა, რომელმაც ღია მხარდაჭერა გამოუცხადა ზემოთ აღნიშნულ ქვეყნებს. ის აცხადებს - „თქვენ ხართ ჩვენი ოჯახის ნაწილი, თქვენი მომავალი ჩვენს კავშირშია და ჩვენი კავშირი თქვენ გარეშე სრულყოფილი არ არის“. (ურსულა ფონ დერ ლაიენის ევროპარლამენტში სიტყვით გამოსვლა, 2022) ამასთან გერმანიის კანცლერის, ოლაფ შოლცის, ბოლო მხარდაჭერა კიდევ ერთხელ ადასტურებს ამ განზრახვას - „ჩვენ ვართ ევროპის ხალხი, ჩვენი ხმა მთელ ევროპაში უნდა ისმოდეს, ხმელთაშუა ზღვიდან ჩრდილოეთის ზღვამდე, ლისაბონიდან თბილისამდე და მის მიღმა.“ (ოლაფ შოლცის სიტყვით გამოსვლა ევროპელი სოციალ-დემოკრატების პარტიის კონგრესზე, 2022)

საქართველო, რომელიც კარგად აცნობიერებს მის ახალ გეოპოლიტიკურ მნიშვნელობას, სურს გამოიყენოს ევროპული პერსპექტივით შექმნილი შესაძლებლობები. ქვეყანა აპირებს გააძლიეროს დიპლომატიური ძალისხმევა ევროკავშირთან დაახლოებისა და ევროკავშირის მომავალ წევრებთან საერთო ინტეგრაციის დღის წესრიგის შესაქმნელად. ამავდროულად, საქართველო გულმოდგინედ მუშაობს მოსახლეობის ინფორმირებაზე ევროინტეგრაციის უპირატესობების შესახებ.

ევროპული პერსპექტივის მიღება ნიშნავს საქართველოს ფორმალურად ჩართვას ევროკავშირის გაფართოების პოლიტიკაში. მოსალოდნელია, რომ ქვეყანა 2023 წლის გაფართოების პაკეტში მოხვდება სხვა კანდიდატ ქვეყნებთან ერთად, შემდგომი მოხსენებებით, რომლებიც შეაფასებს საქართველოს ერთგულების ხარისხს ევროკომისიის მიერ დასახული პრიორიტეტების მიმართ.(ნატო-საქართველოს ურთიერთობები მიმდინარე ათწლეულში, ირაკლი სირბილაძე, 2022, გვ. 8) ეს ანგარიშები საფუძვლად დაედება საქართველოს კანდიდატის სტატუსის მინიჭების და საბოლოოდ გაწევრიანების მოლაპარაკებების დაწყების გადაწყვეტილებას. (საქართველოს საეთაშორისო ხელშეკრულება და შეთანხმება) საქართველო, ასოცირების შეთანხმებისა და ასოცირების ახალი დღის წესრიგის (2021-2027) შესაბამისად, აგრძელებს ძალისხმევას თავისი სამართლებრივი და ინსტიტუციური ჩარჩოს ევროკავშირთან შესაბამისობაში მოსაყვანად. ქვეყანამ უკვე შეასრულა ასოცირების ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულებების დაახლოებით 50%, რაც მნიშვნელოვანი წინგადადგმული ნაბიჯია ინტეგრაციის პროცესში.(ევროკავშირის 12-პუნქტიანი გეგმის შესრულების პროცესის მედია-გაშუქება მონიტორინგის ანგარიში, 2022წ)

ნათლად არის ჩამოყალიბებული საქართველოს მოკლე, საშუალო და გრძელვადიანი პრიორიტეტები ევროკავშირთან ურთიერთობაში. მათ შორისაა კანდიდატის სტატუსის მოპოვება და გაწევრიანების მოლაპარაკებების დაწყება, ინსტიტუციური და სექტორული თანამშრომლობის ამაღლება, ევროკავშირთან კავშირის გაზრდა და საქართველოს სტრატეგიული ღირებულების ხაზგასმა.

საქართველოს სტრატეგია კანდიდატის სტატუსის მოპოვებისა და გაწევრიანების მოლაპარაკებების დაწყების შესახებ არის ინკლუზიური და გამჭვირვალე. ის გულისხმობს მჭიდრო კოორდინაციას სამთავრობო უწყებებს შორის და საპარლამენტო პოლიტიკური პარტიების არსებით მონაწილეობას. მიზანია ერთიანი

სახელმწიფო მიდგომის შემუშავება, რაც გადამწყვეტია ევროკავშირთან ურთიერთობების შემდგომი პროგრესისთვის.

ეკონომიკური ინტეგრაციის კუთხით, საქართველო ცდილობს ევროკავშირის სახელმწიფო შესყიდვების ბაზარზე წვდომას და „ევროში გადახდის ერთიან სისტემაში“ (SEPA) გაწევრიანებას.(პრემიერ-მინისტრის, ირაკლი ღარიბაშვილის განცხადება მთავრობის სხდომაზე, 2022) დარგობრივ ფრონტზე საქართველო აქტიურად თანამშრომლობს ევროკავშირის სააგენტოებთან, როგორცაა „ფრონტექსი“, „ევროპოლი“ და „ევროჯუსტი“ და მიზნად ისახავს გახდეს „ერასმუს+“ პროგრამის ასოცირებული ქვეყანა.(EMCDDA4GE)

საქართველოს გეგმა ევროკავშირთან კავშირის გაზრდის შესახებ მოიცავს ფლაგმანი ინიციატივების განხორციელებას, რომლებიც განსაზღვრულია ეკონომიკური და საინვესტიციო გეგმით (EIP) აღმოსავლეთ პარტნიორობის ფარგლებში. საქართველო თავს ხედავს არა მხოლოდ ევროკავშირისგან სარგებლის მიმღებად, არამედ ევროკავშირის მომავალი უსაფრთხოებისა და კეთილდღეობის ხელშემწყობად. პარტნიორობის ფორმატებისა და ევროინტეგრაციის ერთიან კონტექსტში, საქართველო დიდ აქცენტს აკეთებს ასოცირებული ტრიოს ფორმატის გაძლიერებაზე და დასავლეთ ბალკანეთთან ევროინტეგრაციის საერთო დღის წესრიგის განსაზღვრაზე(აღმოსავლეთ პარტნიორობის სამიტი, თეონა ლავრიშვილი, 2021). აღმოსავლეთ პარტნიორობისა და „ევროპის პოლიტიკური კავშირის“ კომპლემენტარულობა ასევე განიხილება, როგორც ევროკავშირში გაწევრიანების გადამწყვეტი მექანიზმი (ევროპული სამართალი, ოპერმანი/კლასენი/ნათესჰაიმი, 2018, გვ. 239).

დასასრულს, ევროპული პერსპექტივის მიღებით, საქართველოს ურთიერთობა ევროკავშირთან ახალ ეტაპზე გადავიდა. ქვეყანა ახორციელებს ერთობლივ ძალისხმევას კანდიდატის სტატუსის მოსაპოვებლად, ახალი დაფინანსების ინსტრუმენტებით სარგებლობისთვის, გონივრულ ვადაში გაწევრიანების

მოლაპარაკებების დასაწყებად და საბოლოოდ ევროკავშირში სრული წევრობის მოსაპოვებლად. თავისი მოსახლეობისთვის ევროინტეგრაციის შესახებ სტრატეგიული კომუნიკაციით და საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ფიზიკური და ციფრული კავშირის გაძლიერებით, საქართველო დგამს ყველა საჭირო ნაბიჯს თავისი ამბიციური მიზნის მისაღწევად.(EU4Digital)

2.2. აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნები და საქართველო

უკრაინაში რუსეთის სრულმასშტაბიანი შემოჭრის კვალდაკვალ, ბალტიისპირეთის ქვეყნებშიც და საქართველოშიც მკვეთრად შეიცვალა სენტიმენტები. პოტენციური საფრთხე იმისა, რომ რუსეთმა, უკრაინაში წარმატების შემთხვევაში, შესაძლოა რეგიონის სხვა ქვეყნები სამიზნეში ამოიღოს, შემფოთებას იწვევს. საქართველოსთვის საერთო განწყობილება ასახავდა „რიგით შემდგომის“ პოტენციურ რამაც გამოიწვია მღელვარება (87% of Georgians: Ukraine’s war ours too”, civil.ge, 10 March, 2022). თავიდანვე ჩატარებულმა საზოგადოებრივმა გამოკითხვებმა ომის შესახებ აჩვენა, რომ ქართველები სოლიდარულები იყვნენ უკრაინის მიმართ. თუმცა, როგორც ჩანს, იყო გათიშვა საზოგადოებრივ განწყობასა და მთავრობის პოზიციას შორის, რომელმაც არჩია შორს დგომა და შექმნილი სიტუაციიდან გამომდინარე რუსეთის წინააღმდეგ საერთაშორისო სანქციების შეერთებისგან თავი შეიკავა. საქართველოს ეს პოზიცია მოულოდნელად მიიჩნიეს, რამაც აღმოსავლეთ ევროპის რამდენიმე ქვეყნის იმედგაცრუება გამოიწვია. ბალტიისპირეთის ქვეყნების პოლიტიკოსებმა გამოთქვეს უკმაყოფილება საქართველოს ორაზროვანი პოზიციის გამო, განსაკუთრებით რუსეთის ოკუპაციის საკუთარი გამოცდილების გათვალისწინებით. მაგალითად, ტომას ჰენდრიკ ილვესს, ესტონეთის ყოფილ პრეზიდენტს, გაუჭირდა იმის გაგება, თუ როგორ მოელოდა საქართველო საკუთარი რუსული ოკუპაციის დაგმობას მაშინ, როდესაც იგი ინარჩუნებდა გაურკვეველ პოზიციებს უკრაინის დაპირისპირების

შესახებ იმავე მოწინააღმდეგესთან (Natalie Sabanadze, 2022). საქართველოსგან განსხვავებით, ბალტიისპირეთის ქვეყნების მხარდაჭერა უკრაინისადმი უდავოდ ძლიერი იყო. ისინი არიან ნატო-ს წევრი ქვეყნები, რაც მათ უსაფრთხოების განცდას უქმნის და კიდევ უფრო აძლიერებს უკრაინის მხარდასაჭერის სურვილს. საყოველთაოდ გასაგები იყო, რომ ბალტიის რეგიონი შეიძლება გახდეს რუსეთის სამიზნე, თუ უკრაინა დაეცემოდა, აქცევდა რეგიონს ფრონტად, სადაც "ნატო თავისი ტერიტორიის დაცვით ან წარმატებას მიაღწევს ან მარცხდება", როგორც ლატვიის საგარეო საქმეთა მინისტრმა განაცხადა ("War in Ukraine: will the Baltics become the "new West Berlin"? Financial Times, 9 March, 2022).

ბალტიისპირეთის ქვეყნებისთვის უკრაინის მხარდაჭერა არ იყო მხოლოდ მორალური პასუხისმგებლობა, არამედ ეროვნული უსაფრთხოების საკითხიც. ომის დაწყებამდე კი ბალტიისპირეთის ქვეყნებმა განაცხადეს უკრაინას სამხედრო დახმარების გაწევის განზრახვა. შემოჭრის შემდეგ ამ ქვეყნებმა გადამწყვეტი ნაბიჯები გადადგეს რუსეთის წინააღმდეგ. მაგალითად, ესტონეთი იყო ერთ-ერთი პირველი, ვინც მოითხოვა უკრაინის თავზე აკრძალული ზონის შექმნა და ასევე იყო პირველი, ვინც ოფიციალურად აღიარა რუსეთის ქმედებები გენოციდად ("Riigikogu passes communication calling for no-fly zone over Ukraine", ERR News, 15 March, 2022). ბალტიისპირეთის ქვეყნებმა ასევე დააბინავეს უკრაინელი ლტოლვილების დიდი რაოდენობა და წავიდნენ რუსეთთან ეკონომიკური და ენერგეტიკული კავშირების სრული გაწყვეტისკენ (Dalia Bankauskaite, 2022).

საქართველოსა და ბალტიისპირეთის ქვეყნების პასუხებში აშკარა კონტრასტმა მნიშვნელოვანი გავლენა იქონია მათ შესაბამის საერთაშორისო პოზიციაზე. მაშინ, როცა ბალტიისპირეთის ქვეყნებმა შექმნეს ერთიანი ფრონტი, საქართველოს პოზიციამ გააჩინა ეჭვები მის საგარეო პოლიტიკურ გეზთან დაკავშირებით. სიმბოლური მომენტი, რომელმაც ხაზი გაუსვა სხვადასხვა გზას, იყო სამი ბალტიის სახელმწიფოსა და პოლონეთის პრეზიდენტების შეხვედრა უკრაინის

პრეზიდენტთან, მომენტი, რომელიც თითქოს შემოუბრუნდა 2008 წელს, როდესაც ეს ლიდერები საქართველოს ეწვივნენ რუსეთთან ომის დროს. თუმცა, ამ შემთხვევაში საქართველოდან წარმომადგენლობა არ ყოფილა ("Presidents Of Poland, Baltic States Visit Kyiv, Meet With Zelenskiy In Show Of Support", Radio Liberty, 13 April, 2022).

საქართველოში არსებული შიდაპოლიტიკური პრობლემები პირდაპირ აისახა მის საერთაშორისო პოზიციაზე. საქართველოსა და უკრაინის პოლიტიკურ ელიტას შორის არ იყო სახარბიელო მდგომარეობა, ძირითადად მათი კავშირების გამო საქართველოში კონკურენტ პოლიტიკურ პარტიებთან. ამ პოლიტიკურმა განწყობებმა გავლენა მოახდინა ორ ქვეყანას შორის ურთიერთობებზე უკრაინისთვის კრიტიკულ მომენტში, იმ პერიოდში, როდესაც გლობალური განწყობები ძირითადად პრო-უკრაინული იყო. დასავლეთის ქვეყნები, მათ შორის ბალტიისპირეთის ქვეყნები, დღემდე ახერხებენ კარგი ურთიერთობების შენარჩუნებას უკრაინის მთავრობასთან. საქართველოსა და მის პარტნიორ ქვეყნებს შორის უკრაინის გამო უთანხმოება სულ უფრო თვალსაჩინო ხდება, რაც საერთაშორისო დიალოგებში ვლინდება.

მოკლედ განვიხილოთ პოლონეთის შემთხვევაც. მიუხედავად გეოგრაფიული მანძილისა, ქართველებსა და პოლონელებს აქვთ ღრმა სულიერი ურთიერთდამოკიდებულება, რომელიც წარმოიშვა მსგავსი ისტორიული ნარატივებისა და რუსული იმპერიალიზმის დროს მიღებული მკაცრი გაკვეთილების შედეგად. ამ ურთიერთგაგებას კიდევ უფრო ამდიდრებს მნიშვნელოვანი, მაგრამ ხანმოკლე თანამშრომლობა პოლონეთისა და საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკებს შორის. ეს კავშირები ქმნის ხელსაყრელ ფონს ვარშავასა და თბილისს შორის პოზიტიური დიპლომატიური ურთიერთობებისთვის. პოლონეთის აღმოსავლეთის პოლიტიკა ორიენტირებულია საქართველოს მიმართ პოლიტიკური მხარდაჭერის გაძლიერებაზე, რასაც მოწმობს მაღალი რანგის პოლონელი პოლიტიკოსების ვიზიტები, მათ შორის პრეზიდენტი ანდჟეი დუდა, პრემიერ მინისტრი მატეუშ მორავიეცკი და საგარეო საქმეთა მინისტრი ზბიგნევ რაუ.

მთავარია, რომ ამ დიპლომატიური ვიზიტების მიზნები სრულყოფილად ემთხვევა საქართველოს დეკლარირებულ პრიორიტეტებს: საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიების არადიარება, საქართველოს ევროატლანტიკური მისწრაფებების მხარდაჭერა, საქართველოს საერთაშორისო როლის გაზრდა ეკონომიკურად მნიშვნელოვან პროექტებში (განსაკუთრებით რუსეთის გვერდის ავლით), რუსეთის წინააღმდეგ ბრძოლაში (Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, 2020, 25). პოლონეთის ურყევი მხარდაჭერა საქართველოს ნატოში ინტეგრაციის გზაზე იყო მისი საგარეო პოლიტიკის ქვაკუთხედი, რაც გაიმეორეს მისმა პრეზიდენტმა და პრემიერმა. მიუხედავად იმისა, რომ პოლონეთის ეროვნულ ინტერესებს ემსახურება ეს სტრატეგიული ალიანსები, საქართველოს სასწორზე ბევრად მეტი აქვს. მის სუვერენიტეტს შეიძლება დაემუქროს ნებისმიერი წარუმატებლობა ევრო-ატლანტიკური ინტეგრაციის გზაზე.

2.3. საქართველოს პოზიცია და პოლიტიკა რუსეთთან მიმართებით

საქართველოს გეოპოლიტიკური პოზიციონირება, განსაკუთრებით მისი ურთიერთობა რუსეთთან, ყოველთვის იყო საკვლევი მასალა. რუსეთ-უკრაინის კონფლიქტის კონტექსტმა კიდევ უფრო გაართულა და გააძლიერა ეს ურთიერთობა. ისტორიულ სირთულეებსა და სუვერენიტეტისთვის გრძელვადიან ბრძოლაში დაფუძნებული, საქართველოს პოზიცია რუსეთის მიმართ წლების განმავლობაში ვითარდებოდა, განპირობებული იყო პრაგმატიზმის უნიკალური ნაზავით, სტრატეგიული შორსმჭვრეტელობითა და ეროვნული ინტერესებისადმი ურყევი ერთგულებით. საქართველო-რუსეთის ურთიერთობა გამოირჩეოდა მუდმივი უნდობლობით, უპირველეს ყოვლისა, რუსეთის მიერ საქართველოს სუვერენიტეტის მუდმივი ხელყოფის გამო. ეს დარღვევა გაგრძელდა რუსეთის მიერ საქართველოს ტერიტორიების ოკუპაციით და საქართველოს დასავლურ ინტეგრაციაში შეფერხების მცდელობით (David Aprasidze and Giorgi Gvalia. 2022)

უკრაინის მიმართ რუსეთის აგრესიის ფონზე საქართველო სავალალო მდგომარეობაში აღმოჩნდა. როგორც საქართველოს საგარეო საქმეთა მინისტრმა დავით ზალკალიანმა განაცხადა, ქვეყანას ამ კომპლექსურ საკითხზე დელიკატური ბალანსით უნდა მიემართა. ზალკალიანმა ხაზი გაუსვა უკრაინის მხარდაჭერისას რუსეთთან არასაჭირო ესკალაციის თავიდან აცილების მნიშვნელობას, რაც ასახავს საქართველოს პოლიტიკის არსს რუსეთის მიმართ.(საქართველოს საგარეო მინისტრის სიტყვით გამოსვლა,2022) შესაბამისად, საქართველომ დაიკავა ფრთხილი, მაგრამ საბოლოო პოზიცია. ეკონომიკურ ფრონტზე იგი ინარჩუნებს სავაჭრო ურთიერთობებს რუსეთთან, აცნობიერებს ეკონომიკური ურთიერთდამოკიდებულების რეალობას. თუმცა, პოლიტიკურად საქართველო უკრაინასა და დასავლურ ბლოკთან მოკავშირედ რჩება. როგორც ამ პოზიციის დასტური, პრემიერ-მინისტრმა ირაკლი ღარიბაშვილმა გამოხატა ურყევი მხარდაჭერა უკრაინის სუვერენიტეტის მიმართ, რაც მიესაღმება ევროკავშირს და საერთაშორისო საზოგადოებას.(პრემიერ-მინისტრ ირაკლი ღარიბაშვილის განცხადება, 2022). თუმცა, ეს გაზომილი მიდგომა არ ასახავს მთლიან სურათს; მართლაც, როგორც ყოფილმა პრემიერ-მინისტრმა გიორგი გახარამ განაცხადა, საქართველოს მთავრობას კარგად ესმის რუსეთის მიერ წარმოდგენილი გამოწვევები და საფრთხეები. ეს საფრთხეები მერყეობს პირდაპირი სამხედრო აგრესიიდან და კიბერშეტევებიდან კრიტიკულ ინფრასტრუქტურაზე პოტენციურ ეკონომიკურ სანქციებამდე, როგორცაა ქართული პროდუქციისთვის რუსული ბაზრის დახურვა (Irakli Sirbiladze. 2020. "A Decade of Russian-Georgian Relations). მსგავსი საფრთხეების საპასუხოდ საქართველომ მრავალმხრივი მიდგომა შეიმუშავა. პირველ რიგში, ის ცდილობს გააძლიეროს თავისი უსაფრთხოების, პოლიტიკური და ეკონომიკური ურთიერთობები დასავლეთთან. ამ ამბიციის დადასტურება იყო საქართველოს ოფიციალური განაცხადი ევროკავშირში გაწევრიანებაზე. ეს ქმედება პრეზიდენტმა სალომე ზურაბიშვილმა შეაფასა, როგორც სტრატეგიული ნაბიჯი, რომელიც

საქართველოს ევროპულ მისწრაფებებს ახალ ეტაპზე გადაიყვანს.(სტრასბურგში სალომე ზურაბიშვილის სიტყვით გამოსვლა, 2020)

მეორეც, საქართველო მხარს უჭერს უფრო მკაცრი სადამსჯელო ზომების მიღებას რუსეთისა და ბელორუსის წინააღმდეგ აგრესიის ესკალაციის შემთხვევაში. მაგალითად, დეპუტატმა ირაკლი სესიაშვილმა, საქართველოს პარლამენტის თავდაცვისა და უშიშროების კომიტეტის თავმჯდომარემ, მოუწოდა საერთაშორისო თანამეგობრობას კოლექტიური მოქმედებისკენ რუსეთის იმპერიალისტური ამბიციების წინააღმდეგ. ის მნიშვნელოვნად მიიჩნევს რუსეთისა და ბელორუსის წინააღმდეგ სანქციების მკაცრ პაკეტს, რომელიც მიზნად ისახავს რუსეთის შეკავებას საქართველოს სუვერენიტეტის შემდგომი დარღვევისგან.

და ბოლოს, საქართველო ინვესტიციას ახორციელებს შიდა მდგრადობის ამაღლებაში. მთავრობა მიზნად ისახავს დაიცვას თავისი ეკონომიკური სტაბილურობა, გააძლიეროს თავისი თავდაცვის შესაძლებლობები და შექმნას გამძლე საზოგადოება. როგორც თავდაცვის მინისტრმა ჯუანშერ ბურჭულაძემ აღნიშნა, საქართველოს მიზანია შექმნას ხელსაყრელი გარემო მისი სუვერენიტეტისა და ტერიტორიული მთლიანობის შესანარჩუნებლად. საქართველოს პასუხი ომზე ასევე ასახავს მის შემფოთებას მისი ოკუპირებული ტერიტორიების პოტენციური ანექსიით. ყველა ეს მოსაზრება ხაზს უსვამს საქართველოში ზედმიწევნითი და სტრატეგიული დაგეგმვის აუცილებლობას. ანალიტიკოსი თორნიკე შარაშენიძე, საქართველოს საზოგადოებრივ საქმეთა ინსტიტუტის პროფესორი, თვლის, რომ საქართველოს პოლიტიკას აუცილებლად დასჭირდება შემდგომი გადაფასება უკრაინის კონფლიქტის საბოლოო შედეგსა და 2024 წლის საპარლამენტო არჩევნების შედეგებზე დაყრდნობით (უკრაინის ირგვლივ განვითარებული მოვლენების გავლენა საქართველოში არსებული კონფლიქტების დარეგულირების პერსპექტივაზე, თორნიკე შარაშენიძე, 2022, გვ. 4).

მთლიანობაში, საქართველოს პოლიტიკა რუსეთის მიმართ არის დელიკატური დამაბალანსებელი აქტი, რომელიც ასახავს ისტორიული რეალობის, სტრატეგიული გეოპოლიტიკური პოზიციის, პრაგმატული ეკონომიკური მოსაზრებებისა და ეროვნული მისწრაფებების რთულ ურთიერთკავშირს. ამ მშფოთვარე წყლებში ნაოსნობისას საქართველო რჩება გამძლე და მუდმივად ადაპტირებს თავის პოლიტიკას ეროვნული სუვერენიტეტის, ტერიტორიული მთლიანობისა და გრძელვადიანი სტაბილურობის დასაცავად.

2.4 უსაფრთხოების ვექტორი საქართველოს საგარეო პოლიტიკაში

რუსეთ-უკრაინის კონფლიქტმა, უდავოდ, მნიშვნელოვანი გავლენა მოახდინა საქართველოს ეროვნული უსაფრთხოების პოლიტიკაზე, განსაკუთრებით საქართველოს გეოგრაფიული პოზიციისა და მისი ისტორიული ურთიერთობების გამო რუსეთთან. ამ კონფლიქტმა შემოიტანა ახალი დინამიკა რეგიონში, განაახლა საქართველოს უსაფრთხოების ვექტორი მის საგარეო პოლიტიკაში.

2008 წლის რუსეთ-საქართველოს ომი, რომლის შედეგადაც რუსეთის მიერ საქართველოს ორი რეგიონის - აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის ოკუპაცია მოჰყვა, საქართველოსთვის რუსეთის აგრესიის პოტენციალის მკვეთრი შეხსენებაა. უკრაინაში რუსეთის შეჭრის კვალდაკვალ, საქართველოს ხელმძღვანელობა აღმოჩნდა უდიდესი გამოწვევის წინაშე. როდესაც რუსეთ-უკრაინის ომი დაიწყო, საქართველოს პრემიერ-მინისტრი თავდაპირველად ამტკიცებდა, რომ საქართველოს უშუალო საფრთხე არ ემუქრებოდა. თუმცა, როგორც კი კონფლიქტი განვითარდა, ტონი შეიცვალა. პრემიერმა აღიარა ის გამოწვევები, რომლებსაც რუსეთის ქმედებები უქმნის უსაფრთხოების გლობალურ და ევროპულ სისტემას. საგარეო საქმეთა მინისტრმა დავით ზალკალიანმა კიდევ ერთხელ გაიმეორა რუსეთის მხრიდან

პოტენციური საფრთხეები და აღნიშნა, რომ რუსეთს არ სჭირდებოდა განსაკუთრებული მობილიზაცია საქართველოს წინააღმდეგ ახალი აგრესიის განსახორციელებლად (Nini Gabritchidze. 2022. “Amid war, bitter exchanges continue to spoil Tbilisi-Kyiv relations”).

ეს განცხადებები ცხადყოფს იმ რთულ გამოწვევებს, რომლებიც საქართველომ უნდა შეასრულოს საგარეო ურთიერთობებში, განსაკუთრებით რუსეთთან და დასავლეთთან. რუსეთ-უკრაინის ომმა ხაზი გაუსვა საქართველოს ეროვნული უსაფრთხოების პოლიტიკის განახლების აქტუალურობას. საქართველოს არსებული ეროვნული უსაფრთხოების არქიტექტურა, რომელიც 2008 წლის რუსეთ-საქართველოს ომის შედეგად შეიქმნა, ახლა გამოცდას განიცდის ცვალებადი რეგიონული დინამიკით. შექმნილი ეროვნული უშიშროების საბჭო, რომლის შექმნა ნაწილობრივ განპირობებული იყო უსაფრთხოების პოლიტიკის კოორდინაციისა და დაგეგმვის გაუმჯობესების აუცილებლობით, ახლა ეკისრება პასუხისმგებლობას ამ ცვლილებებზე რეაგირება(ეროვნული უსაფრთხოების საბჭო, 2022).0 საბჭო, დაარსების დღიდან, მუშაობს საქართველოს ეროვნული უსაფრთხოების კონცეპტუალური დოკუმენტების განახლებაზე. Covid-19-ის პანდემიის გამო წარუმატებლობის მიუხედავად, საბჭომ მიაღწია პროგრესს სტრატეგიების შემუშავებაში ისეთ ძირითად სექტორებში, როგორცაა კიბერუსაფრთხოება და დანაშაულთან ბრძოლა. თუმცა, რუსეთ-უკრაინის ომთან ერთად გაიზარდა ეროვნული უსაფრთხოების კონცეფციისა და საფრთხის შეფასების დოკუმენტის განახლების აუცილებლობა. კონფლიქტი წარმოადგენს საფრთხის ახალ განზომილებას, რომელიც უნდა იყოს გათვალისწინებული ამ დოკუმენტებში. უფრო მეტიც, ომს მოაქვს არაპროგნოზირებადი უსაფრთხოების გარემო, რომელიც მოითხოვს მოქნილობას და რეაგირებას საქართველოს უსაფრთხოების პოლიტიკისგან (რუსულ-ქართული ურთიერთობები უკრაინის წინააღმდეგ ომის ფონზე, ირაკლი სირბილაძე, 2022, გვ.14.)

რუსეთ-უკრაინის კონფლიქტის გავლენა საქართველოს უსაფრთხოების პოლიტიკაზე უკვე შესამჩნევია. მაგალითად, საქართველომ გაზარდა თავდაცვის ხარჯები და გააძლიერა თანამშრომლობა ნატოსთან. ეს გადაწყვეტილებები ასახავს საქართველოს გადაწყვეტილებას დაიცვას თავისი ტერიტორიული მთლიანობა და სუვერენიტეტი. რუსეთ-უკრაინის ომმა ასევე დააყენა საქართველოს ნატოში გაწევრიანების საკითხი. რუსული აგრესიის გაზრდილი რისკის გათვალისწინებით, საქართველოს ნატო-ში სწრაფვა უფრო აქტუალური გახდა. ამ გადაუდებლობას გამოეხმაურნენ პოლიტიკოსები, ზოგი ამტკიცებს, რომ საქართველოს ნატოში გაწევრიანება უზრუნველყოფს უსაფრთხოების გარანტიას პოტენციური რუსული აგრესიისგან. (ნატოს შესაძლო გაფართოება ჩრდილოეთ ევროპაში და მისი მნიშვნელობა საქართველოსა და უკრაინისთვის, ნინო ჩანადირი)

დასასრულს, რუსეთ-უკრაინის ომმა ღრმა გავლენა მოახდინა საქართველოს ეროვნულ უსაფრთხოების პოლიტიკაზე, შეცვალა მისი უსაფრთხოების ვექტორი საგარეო პოლიტიკაში. მან სირთულის ახალი ფენა შემატა საქართველოს უსაფრთხოების ლანდშაფტში, რაც საჭიროებს სერიოზულ ადაპტაციას მის უსაფრთხოების პოლიტიკაში. მიმდინარე კონფლიქტთან ერთად, საქართველო აღმოჩნდა კრიტიკულ მომენტში, საჭიროებს გადაიხედოს უსაფრთხოების მდგომარეობა, განაახლოს ეროვნული უსაფრთხოების კონცეპტუალური დოკუმენტები და გააღრმავოს უსაფრთხოების თანამშრომლობა მოკავშირეებთან, ეს ყველაფერი რეგიონალური უსაფრთხოების არასტაბილური გარემოში ნავიგაციის დროს.

თავი III

ეკონომიკური ფაქტორებით განპირობებული საქართველოს საგარეო

პოლიტიკა ომის ფონზე

3.1 რუსეთ-უკრაინის ომის ეკონომიკური გავლენა საქართველოს საგარეო პოლიტიკაზე

რუსეთ-უკრაინის ომმა არა მხოლოდ მნიშვნელოვანი გავლენა მოახდინა საერთაშორისო ასპარეზზე, არამედ მოითხოვა საქართველოს საგარეო პოლიტიკის გადაფასება. როგორც გეოგრაფიულად რუსეთსა და დანარჩენ ევროპას შორის მდებარე ქვეყანა, საქართველოს ეკონომიკური და საგარეო პოლიტიკური სტრატეგიები მიკროსკოვის ქვეშ მოექცა. კონფლიქტის ეკონომიკური შედეგები, მათ შორის ვაჭრობის დინამიკის ცვლილება, ტურიზმის ცვლილებები და ფულადი გზავნილების ნაკადების ცვლილება, მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს საქართველოს საგარეო პოლიტიკის მიმართულებებზე (საქართველოს ეკონომიკური დამოკიდებულება რუსეთზე: ვაჭრობა, ტურიზმი, ფულადი გზავნილები და რუსული კომპანიები საქართველოში, „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო“) 2022 წლის იანვრიდან სექტემბრამდე საქართველოში რუსეთიდან დაახლოებით 2,2 მილიარდი აშშ დოლარის შემოდინება დაფიქსირდა ფულადი გზავნილების, ტურიზმისა და საქონლის ექსპორტის გზით. ეს მაჩვენებელი 2.6-ჯერ აღემატება 2021 წლის შესაბამის პერიოდს და 64%-ით აღემატება 2019 წლის ანალოგიურ პერიოდს, COVID-19-მდე (საქსტატი). მიუხედავად პანდემიისა და კონფლიქტისა, საქართველოს ეკონომიკური დამოკიდებულება რუსეთზე უფრო გაძლიერდა, ვიდრე შემცირდა. რუსეთიდან შემოსავალმა 2022 წლის იანვრიდან სექტემბრამდე საქართველოს მთლიანი შიდა პროდუქტის 12,6% შეადგინა, რაც 2021 წელს ანალოგიურ პერიოდში 6,3%, ხოლო 2019 წელს - 10,4% იყო (საქსტატი, საგარეო ვაჭრობის პორტალი). ეს მიუთითებს იმაზე, რომ საქართველოს ეკონომიკური დამოკიდებულება რუსეთზე გაიზარდა, პირველ რიგში, ფულადი გზავნილების მკვეთრი ზრდის გამო. თუმცა, დამოკიდებულების დონეს ჯერ არ მიუღწევია ისეთ კრიზისამდე, რომელიც საქართველოს განვითარების ტრანექტორიას შეაფერხებდა რუსეთთან ეკონომიკური ურთიერთობების მთლიანად გაწყვეტის შემთხვევაში. 2022

წლის სექტემბრის მდგომარეობით, საქართველოში დარეგისტრირებულია დაახლოებით 9500 რუსული კომპანია, რაც ათჯერ აღემატება 2021 წლის მთლიან მაჩვენებელს. ეს კი მიუთითებს რუსეთ-უკრაინის ომის შემდეგ საქართველოში რუსი ბიზნესისა და მოქალაქეების შემოდინებაზე (Giorgi Lomsadze. 2022. “The Septembrists, Russia’s latest wave of emigres to Georgia.”). ამ ახლად დარეგისტრირებული კომპანიების უმეტესი ნაწილი ინდივიდუალური საწარმოებია, რაც იმაზე მეტყველებს, რომ რუსეთის მოქალაქეების მნიშვნელოვანი ნაწილი საქართველოში გადავიდა საცხოვრებლად ხანგრძლივი პერიოდით და გეგმავს ქვეყანაში ბიზნესის წარმოებას. ვაჭრობის კუთხით, 2022 წლის პირველ ცხრა თვეში ქართული ექსპორტი რუსეთში 11%-ით გაიზარდა და 473 მილიონი აშშ დოლარი შეადგინა (საქსტატი). ეს ძირითადად გამოწვეულია მსუბუქი მანქანების რეექსპორტის 4,4-ჯერ გაზრდით (საერთაშორისო გამჭვირვალობა საქართველო, საქართველოს ეკონომიკური დამოკიდებულება რუსეთზე, 2022). ამის საპირისპიროდ, საქართველოს იმპორტი რუსეთიდან გაიზარდა 73%-ით და 1,2 მილიარდ აშშ დოლარს შეადგენს, რაც ყველაზე მაღალია ბოლო 16 წლის განმავლობაში, სადაც რუსული საწვავი, ქვანახშირი, კოქსი და ხორბალი შეადგენენ ამ იმპორტის მნიშვნელოვან წილს. მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოში ჩამოსული რუსი ტურისტების რაოდენობა ჯერ არ დაბრუნებულა პანდემიამდელ დონეს, 2022 წელს მნიშვნელოვანი ზრდა დაფიქსირდა, იანვრიდან სექტემბრის ჩათვლით საქართველოში რუსი ვიზიტორების რაოდენობამ 780 000-ს შეადგინა, რაც მთლიანი რაოდენობის 20%-ს შეადგენს (საქსტატი). ეს მიუთითებს იმაზე, რომ რუსეთის ბევრი მოქალაქე ირჩევს საქართველოში ხანგრძლივი ვადით ცხოვრებას. თუმცა, საქართველოსა და რუსეთს შორის გაზრდილი ეკონომიკური ურთიერთქმედებები საკმაოდ დიდ რისკს წარმოადგენს. რუსეთის წინააღმდეგ დაწესებული საერთაშორისო სანქციების გვერდის ავლა, საქართველოს მხრიდან, შეუფოთებას იწვევს. ეს ასევე სახიფათოა მაკროეკონომიკური პერსპექტივიდან გამომდინარე, რადგან რუსეთის ეკონომიკური კრიზისი, რომელიც გამოწვეულია ომისა და სანქციების შედეგად, მოსალოდნელია

წლების განმავლობაში გაგრძელდეს. თუ საქართველოს ეკონომიკური დამოკიდებულება რუსეთზე გაგრძელდება, რუსეთის ეკონომიკის ვარდნამ შეიძლება მნიშვნელოვანი ზიანი მიაყენოს საქართველოს ეკონომიკას. საქართველოს საგარეო პოლიტიკისთვის ეს დასკვნები ხაზს უსვამს რუსეთზე ეკონომიკური დამოკიდებულების მინიმუმამდე დაყვანის სტრატეგიების გატარების აუცილებლობას (რუსულ-ქართული ურთიერთობები უკრაინის წინააღმდეგ რუსეთის ომის ფონზე, ირალი სირბილაძე, 2022, გვ.11). ეს გულისხმობს ინტენსიურ მუშაობას თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმებებზე სხვა სტრატეგიულ მოკავშირეებთან და რუსეთთან ბიზნესპარტნიორობის თავიდან აცილებას შესაბამისი ფისკალური ზომების მეშვეობით. უფრო მეტიც, მნიშვნელოვანია, რომ საქართველომ უზრუნველყოს, რომ ის არ გახდეს რუსეთის წინააღმდეგ საერთაშორისო სანქციების უგულვებელმყოფი. ამიტომ, საქართველოში რუსული კომპანიების რეგისტრაციის პროცესი უნდა მოიცავდეს მკაცრ შემოწმებას იმის დასადგენად, აქვთ თუ არა განმცხადებლებს რაიმე ასოციაცია სანქცირებულ სუბიექტებთან ან ფიზიკურ პირებთან. ეს ქმედებები არა მხოლოდ დაეხმარება რუსეთზე ეკონომიკური დამოკიდებულების შემცირებას, არამედ გააძლიერებს საქართველოს ეკონომიკურ და პოლიტიკურ უსაფრთხოებას, რაც გრძელვადიან გავლენას მოახდენს მის საგარეო პოლიტიკაზე (რუსულ-ქართული ურთიერთობები უკრაინის წინააღმდეგ რუსეთის ომის ფონზე, ირალი სირბილაძე, 2022, გვ.16).

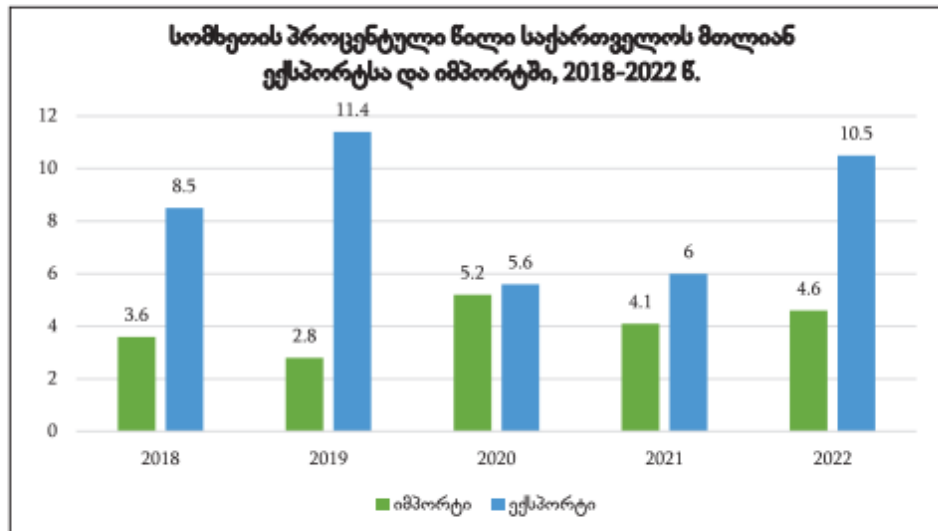
დასკვნის სახით, მაშინ, როცა რუსეთ-უკრაინის ომმა გააძლიერა ეკონომიკური ურთიერთქმედებები საქართველოსა და რუსეთს შორის, საქართველოსთვის მნიშვნელოვანია პოტენციური რისკების შერბილება და სტრატეგიულად წარმართვა საგარეო პოლიტიკით, რათა დაიცვას თავისი ეკონომიკური და პოლიტიკური ინტერესები.

3.2 საქართველოს ეკონომიკური ზრდა : ვაჭრობა, ტურიზმი და ფულადი გზავნილები.

ვაჭრობა

2022 წელს საქართველომ სავაჭრო აქტივობის ისტორიულ მწვერვალს მიაღწია. ეს მოხდა უკრაინის ომის შედეგად შექმნილი ვითარებიდან გამომდინარე, რამაც შემფოთება გამოიწვია საერთაშორისო პოლიტიკაში. ეს თავი განიხილავს საქართველოს მოულოდნელ შედეგებს როგორც ექსპორტში, ასევე იმპორტში, განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა მის სავაჭრო ურთიერთობებს მეზობელ სომხეთთან და აზერბაიჯანთან. 2022 წელს საქართველომ მიაღწია საექსპორტო ეტაპს, ექსპორტირებული საქონლის ღირებულებამ 5,6 მილიარდი აშშ დოლარი შეადგინა. ეს მაჩვენებელი ქვეყნის ისტორიაში დაფიქსირებული ყველაზე მაღალი მაჩვენებელია, რაც ხაზს უსვამს საქართველოს მდგრადობასა და ადაპტირებას ძლიერი სავაჭრო ოპერაციების შესანარჩუნებლად რთული გლობალური გარემოს ფონზე. საინტერესოა, რომ საქართველოს საექსპორტო მიმართულებათა ხუთეულში მოხვდა სომხეთი, რომელიც 10.5%-ს შეადგენს და აზერბაიჯანი 12%-ით (საქსტატი, 2023). კერძოდ, საქართველომ სომხეთს 585 მლნ აშშ დოლარის, ხოლო აზერბაიჯანს 672 მლნ აშშ დოლარის საქონელი მიჰყიდა. თანაბრად შთამბეჭდავი იყო საქართველოს იმპორტის მაჩვენებლები 2022 წელს. ქვეყანამ 13,5 მილიარდი აშშ დოლარის ღირებულების საქონელი შემოიტანა, რაც უპრეცედენტო ოდენობაა, რაც კიდევ უფრო ადასტურებს მის ძლიერ სავაჭრო პოზიციას. კერძოდ, საქართველომ სომხეთიდან 613 მლნ აშშ დოლარის, ხოლო აზერბაიჯანიდან 642 მლნ აშშ დოლარის საქონელი შეიძინა.

გრაფიკი 1.3

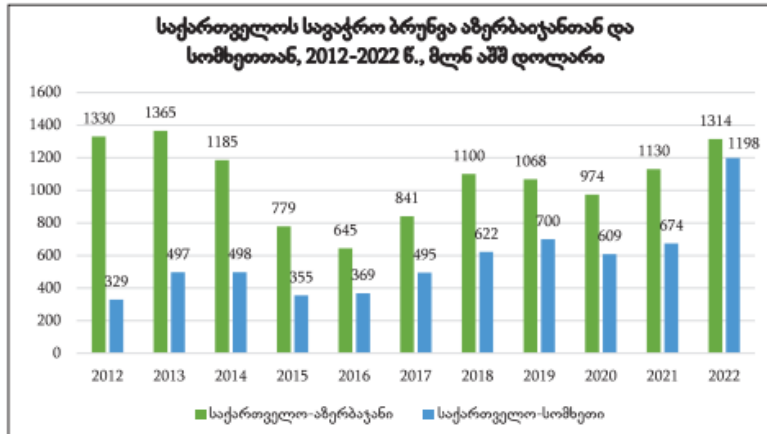
წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური (საქსტატი)

გრაფიკი 1.3 ასახავს სომხეთის პროცენტულ წილს საქართველოს მთლიან საგარეო ვაჭრობაში ბოლო ხუთი წლის განმავლობაში. ის ასახავს, რომ საქართველოს ექსპორტის დაახლოებით 8-10% მიმართულია სომხეთში, ხოლო მისი იმპორტი იმავედან შეადგენს დაახლოებით 4-5%. მიუხედავად იმისა, რომ ეს პროცენტები შეიძლება მცირე ჩანდეს, მათი მნიშვნელობა ძლიერდება საქართველოს იმპორტის ვაჭრობის მნიშვნელოვანი მოცულობის გათვალისწინებით.

დასასრულს, 2022 წელი იყო საეტაპო პერიოდი საქართველოსთვის სავაჭრო აქტივობის თვალსაზრისით, მიუხედავად ფართო გლობალური ეკონომიკური გაურკვევლობისა. მისი მნიშვნელოვანი სავაჭრო ურთიერთობები მეზობელ ქვეყნებთან, როგორცაა სომხეთი და აზერბაიჯანი, არის ამ წარმატების მთავარი წყარო. ეს დინამიკა უნიკალურ თვალსაზრისს გვთავაზობს საქართველოს უფრო ფართო ეკონომიკურ სტრატეგიას და მდგრადობას გარე ზეწოლის წინაშე, რაც შემდგომ თავებში შემდგომი ანალიზისთვის საფუძველს ქმნის.

სამხრეთ კავკასიაში 2022 წელი სავაჭრო საქმიანობაში მნიშვნელოვანი პროგრესი იყო არა მხოლოდ საქართველოს, არამედ მისი მეზობლების, სომხეთისა და აზერბაიჯანისთვის. ამ ქვეყნების უნიკალური ეკონომიკური დინამიკა ავლენს საინტერესო შეხედულებებს რეგიონული ვაჭრობის ნიმუშების, კონკურენტუნარიანობისა და პოტენციური სამომავლო ტენდენციების შესახებ. 2022 წელს სომხეთმა საგარეო ვაჭრობის მოცულობამ 14 მილიარდ აშშ დოლარს მიაღწია. ეს მოიცავდა ექსპორტის შთამბეჭდავ 78%-იან ზრდას წინა წელთან შედარებით, საერთო ღირებულებამ 5.3 მილიარდ აშშ დოლარს მიაღწია. გარდა ამისა, სომხეთის იმპორტი 64%-ით გაიზარდა 2021 წლიდან და შეადგინა 8,7 მილიარდი აშშ დოლარი (Arka, 2023). როგორც იმპორტის, ასევე ექსპორტის ეს შთამბეჭდავი ზრდა ხაზს უსვამს სომხეთის გაფართოებულ სავაჭრო საქმიანობას, მიუხედავად რეგიონული გამოწვევებისა. იმავდროულად, აზერბაიჯანის საგარეო ვაჭრობის მოცულობა 2022 წლისთვის 52,6 მილიარდი აშშ დოლარი იყო, რაც წინა წელთან შედარებით მნიშვნელოვანი 55%-ით გაიზარდა. ქვეყნის ექსპორტმა მასიური 72%-იანი ზრდა განიცადა, რაც ჯამში 38,1 მილიარდ აშშ დოლარს შეადგენდა. იმპორტმაც აჩვენა ზრდა, წინა წელთან შედარებით 24%-იანი ზრდით და 14,5 მილიარდ აშშ დოლარს მიაღწია (სახელმწიფო საბაჟო კომიტეტი, 2023 წ.). სამხრეთ კავკასიელი მეზობლებისგან განსხვავებით, აზერბაიჯანი ამჟამად დადებითი სავაჭრო ბალანსით, რაც მას რეგიონში წმინდა ექსპორტიორად ასახელებს.

გრაფიკი 1.5

წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური (საქსტატი)

საქართველოსა და მის მეზობლებს შორის ეკონომიკური ურთიერთობა უფრო ნათლად არის ასახული გრაფიკი 1.5-ში. ეს აჩვენებს, რომ 2015-2016 წლებში შემცირების მიუხედავად, საქართველოსა და აზერბაიჯანს შორის ვაჭრობა ამჟამად 1,3 მილიარდ აშშ დოლარს აღემატება. ასევე პოზიტიურ დინამიკას ავლენს სომხეთთან ვაჭრობა. 2022 წელს მან პირველად დაარღვია 1 მილიარდი დოლარის ზღვარი, რაც მიუთითებს პერსპექტიულ მომავალზე სავაჭრო ურთიერთობებისთვის. მოკლედ, 2022 წელს სამხრეთ კავკასიაში დაფიქსირებული ძლიერი სავაჭრო საქმიანობა, განსაკუთრებით საქართველოს, სომხეთსა და აზერბაიჯანს შორის, წამახალისებელ სურათს ქმნის რეგიონული ეკონომიკური თანამშრომლობისთვის. მზარდი ურთიერთდამოკიდებულება გვთავაზობს პოტენციურ შესაძლებლობებს შემდგომი თანამშრომლობისა და ორმხრივი ზრდისთვის, თუნდაც გეოპოლიტიკური გაურკვევლობის პირობებში. ეს ქმნის საინტერესო წინაპირობას მომავალი სავაჭრო სტრატეგიებისა და რეგიონული ეკონომიკური პოლიტიკის შესასწავლად მომდევნო თავებში.

ტურიზმი

რუსეთ-უკრაინის კონფლიქტმა ასევე დიდი გავლენა იქონია საქართველოს ტურიზმის სექტორზე, რომელიც COVID-19-ის პანდემიამდე დიდწილად იყო დამოკიდებული რუს ვიზიტორებზე. მიუხედავად პანდემიის გამო 2020 და 2021 წლებში ვიზიტორების რაოდენობის მკვეთრი შემცირებისა, ვითარება მნიშვნელოვნად შეიცვალა 2022 წელს პანდემიასთან დაკავშირებული შეზღუდვების შემსუბუქებით და ომის დაწყებით. 2022 წელს საქართველოში რუს ვიზიტორებში მნიშვნელოვანი ზრდა დაფიქსირდა, მიუხედავად იმისა, რომ ის მაინც 35%-ით ნაკლები იყო 2019 წლის პანდემიამდე მაჩვენებელთან შედარებით.(საქსტატი,2022) საინტერესოა, რომ 2022 წლის აგვისტოსა და სექტემბრის მაჩვენებლებმა 2019 წლის იმავე თვეების მაჩვენებლებსაც კი გადააჭარბა. შესაძლებელია, რომ ეს ზრდა შეიძლება დაკავშირებული იყოს რუსეთის მოქალაქეებთან, რომლებიც ცდილობენ გაექცნენ ომის ზემოქმედებას, მათ შორის სამხედრო მობილიზაციას, რომელიც გამოცხადდა რუსეთში 2022 წლის სექტემბერში. ვიზიტორთა ამ გაზრდილმა რაოდენობამ საქართველოს მნიშვნელოვანი ეკონომიკური სარგებელი მოუტანა. მიუხედავად იმისა, რომ რუსი ვიზიტორების საერთო ხარჯები 2022 წელს კვლავ 13%-ით დაბალია, ვიდრე 2019 წელს, 2022 წლის ივლის-სექტემბერში დანახარჯების შესამჩნევი ზრდა დაფიქსირდა 2019 წლის ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით.

ფულადი გზავნილები

ომმა ასევე დიდი გავლენა იქონია საქართველოში ფულადი გზავნილების მოდელზე. რუსეთის წილი საქართველოში ფულად გზავნილებში არსებითად გაიზარდა, 2021 წელს 17,5%-დან 2022 წელს 40%-მდე (საქართველოს ეროვნული ბანკი). ეს უეცარი ზრდა, რომელიც 2015 წლიდან არ ჩანს, შეიძლება გამოწვეული იყოს ომის გამო საქართველოში გადასახლებული რუსეთის მოქალაქეების გაზრდილ ნაკადთან და შემდგომში ფულის უკან გაგზავნა ან მათი დანაზოგის გადარიცხვასთან. თუმცა, მნიშვნელოვანია გვესმოდეს, რომ ეს ზრდა, სავარაუდოდ, ერთჯერადი მატებაა, რაც გამოწვეულია რუსეთ-უკრაინის ომის არაჩვეულებრივი გარემოებებით. აქედან

გამომდინარე, არარეალური იქნება იმის მოლოდინი, რომ ფულადი გზავნილების დონე მომავალში ამ ამალღებულ პოზიციაზე დარჩება.

მოკლედ, რუსეთ-უკრაინის მიმდინარე ომმა რადიკალურად შეცვალა საქართველოს ეკონომიკური ურთიერთობები, ღრმად იმოქმედა ვაჭრობაზე, ტურიზმსა და ფულად გზავნილებზე. მიუხედავად იმისა, რომ გარკვეული ასპექტები, როგორცაა გაზრდილი ტურიზმი და ფულადი გზავნილები, შეიძლება ჩაითვალოს მომგებიანად, რუსულ იმპორტზე დამოკიდებულების ზრდამ, განსაკუთრებით ენერგორესურსებზე, შეიძლება გამოიწვიოს მნიშვნელოვანი რისკები. გარდა ამისა, ექსპორტზე რუსეთის ბაზარზე დამოკიდებულების სპეციფიკური სექტორის ზრდამ, როგორცაა ღვინის მრეწველობა, შესაძლოა ეს სექტორები უფრო მაღალი რისკის ქვეშ დააყენოს. ამ ეკონომიკური ურთიერთობების კომპლექსური დინამიკა მოითხოვს ნიუანსურ გაგებას, ფრთხილ მონიტორინგს და სტრატეგიულ პასუხებს პოლიტიკოსების მხრიდან პოტენციური რისკებისა და ბერკეტების შესაძლებლობების შესამცირებლად. გეოპოლიტიკური მერყეობა ხაზს უსვამს ეკონომიკური ურთიერთობების დივერსიფიკაციისა და შიდა შესაძლებლობების გაძლიერების მნიშვნელობას საქართველოს ეკონომიკის პოტენციური რისკებისგან თავის დასაცავად.

3.3 ბალანსი ეკონომიკურ ზრდასა და საგარეო პოლიტიკის მიზნებს შორის

რთული ურთიერთობა ეკონომიკურ ზრდასა და საგარეო პოლიტიკის მიზნებს შორის ნათლად არის ასახული საქართველოს ბოლოდროინდელი ეკონომიკური მოვლენების შემთხვევაში რუსეთ-უკრაინის კონფლიქტის ფონზე. მიუხედავად იმისა, რომ გეოპოლიტიკურმა სცენარმა გარდაუვლად იმოქმედა საქართველოს ეკონომიკურ ზრდაზე, მან ასევე წარმოადგინა მნიშვნელოვანი გამოწვევები და შესაძლებლობები მისი საგარეო პოლიტიკისთვის.

კონფლიქტმა გამოიწვია მნიშვნელოვანი ცვლილებები საქართველოს ვაჭრობაში, ტურიზმისა და ფულადი გზავნილების მოდელებში, რომელთაგან თითოეულს აქვს გავლენა მის საგარეო პოლიტიკაზე. რუსულ იმპორტზე მზარდი დამოკიდებულებისკენ გადასვლამ, განსაკუთრებით ისეთ სასიცოცხლო სექტორებში, როგორცაა ენერგეტიკა, შეიძლება საფრთხე შეუქმნას საქართველოს გეოპოლიტიკურ ავტონომიას (საერთაშორისო გამჭვირვალობა საქართველო, საქართველოს ეკონომიკური დამოკიდებულება რუსეთზე, 2022). მნიშვნელოვანია, რომ საქართველოს საგარეო პოლიტიკის სტრატეგიები შეესაბამებოდეს მის ეკონომიკურ მიზნებს იმპორტის წყაროების დივერსიფიკაციისთვის, განსაკუთრებით ენერგეტიკის სექტორში. ეს შეიძლება მოიცავდეს დიპლომატიური კავშირების განმტკიცებას ენერჯის ალტერნატიულ მომწოდებლებთან ან მუშაობას რეგიონულ ბლოკებში ენერგეტიკული უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად (საერთაშორისო გამჭვირვალობა საქართველო, 2022). ქართული ექსპორტის ზრდა, განსაკუთრებით ღვინისა და ავტომობილების, სხვა ქვეყნებთან ეკონომიკური ურთიერთობების გაღრმავების შესაძლებლობას იძლევა. თუმცა, რუსეთის ბაზარზე გაზრდილი დამოკიდებულება ზოგიერთ სექტორში, როგორცაა ღვინის ექსპორტი, გულდასმით განხილვას საჭიროებს. საქართველოს საგარეო პოლიტიკა მიზნად ისახავს მრავალფეროვანი საექსპორტო ბაზრების ხელშეწყობას, ერთი ქვეყნის ბაზრის დინამიკის ან გეოპოლიტიკური დამახულობისადმი დაუცველობის შემცირებას. ამან შეიძლება მოითხოვოს ორიენტირებული დიპლომატიური ჩართულობა, სავაჭრო ხელშეკრულებები ან ქართული პროდუქციის საერთაშორისო პოპულარიზაცია. ტურისტული თვალსაზრისით, რუსი ვიზიტორების უეცარმა ზრდამ საქართველოს ტურიზმის ინდუსტრია გაზარდა. საგარეო პოლიტიკის პერსპექტივიდან, ეს შეიძლება განიხილებოდეს, როგორც "რბილი ძალის" კულტივირების შესაძლებლობა - გააძლიეროს საქართველოს მიმზიდველობა, როგორც დანიშნულების ადგილი, შემდგომში გაზარდოს მისი საერთაშორისო გავლენა. თუმცა, რუსი ვიზიტორების

დიდი ნაკადის პოტენციური პოლიტიკური შედეგების მართვა მოითხოვს სტრატეგიულ ნავიგაციას (ირალი სირბილაძე, 2022, გვ.11).

რუსეთიდან ფულადი გზავნილების მკვეთრი ზრდა წარმოადგენს უფრო რთულ საგარეო პოლიტიკურ გამოწვევას. მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოს ეკონომიკისთვის მომგებიანია, ის პოტენციურად საეჭვო მდგომარეობაშია გაურკვეველ და არასტაბილურ პოლიტიკურ ვითარებაზე დამოკიდებულების გათვალისწინებით. ის ხაზს უსვამს საგარეო პოლიტიკის აუცილებლობას, რომელიც არა მხოლოდ ინარჩუნებს ღია კომუნიკაციებს რუსეთთან, არამედ პრიორიტეტულად ანიჭებს იქ მცხოვრები საქართველოს მოქალაქეების კეთილდღეობას. ეკონომიკური ზრდისა და საგარეო პოლიტიკის მიზნების დაბალანსებისას მთავარია ამ ცვლილებების ნავიგაცია ისე, რომ შენარჩუნდეს ზრდა საგარეო პოლიტიკური ავტონომია კომპრომისის გარეშე. ეს მოითხოვს ნიუანსირებულ, კონტექსტზე მგრძობიარე და მრავალმხრივი საგარეო პოლიტიკის მიდგომას.(საქართველოს პროგრესული ფორუმი, 2023) უპირველეს ყოვლისა, საქართველოს საგარეო პოლიტიკამ აქტიურად უნდა იმუშაოს როგორც იმპორტის, ისე ექსპორტის პარტნიორების დივერსიფიკაციის მიმართულებით. ამის მიღწევა შესაძლებელია არსებულ პარტნიორებთან კავშირების გაძლიერებით, ახალი პოტენციური ბაზრების გამოკვლევით და საერთაშორისო სავაჭრო შეთანხმებების ან ბლოკების გამოყენებით.

მეორეც, ეკონომიკური პოლიტიკის შემუშავებაში უნდა იყოს გათვალისწინებული გეოპოლიტიკური მოსაზრებები. პოლიტიკის შემქმნელებმა უნდა შეაფასონ ეკონომიკურ გადაწყვეტილებებთან დაკავშირებული პოტენციური პოლიტიკური რისკები. მაგალითად, მაშინ, როცა რუსული იმპორტი შესაძლოა მომგებიანი იყოს ეკონომიკური ზრდისთვის მოკლევადიან პერსპექტივაში, უნდა შეფასდეს გრძელვადიანი გეოპოლიტიკური შედეგები და პოტენციური დაუცველობა.

მესამე, საერთაშორისო ურთიერთობებში „რბილი ძალის“ (Soft power) გამოყენება შეიძლება ეფექტური სტრატეგია იყოს. საქართველოს, როგორც ტურისტული

მიმართულების მიმზიდველობის გაზრდით, საქართველოს შეუძლია ირიბად გააძლიეროს თავისი საერთაშორისო პოზიცია და გავლენა.

და ბოლოს, საქართველომ პრიორიტეტი უნდა მიანიჭოს თავისი მოქალაქეების კეთილდღეობას საზღვარგარეთ, განსაკუთრებით არასტაბილურ რეგიონებში. რუსეთში საქართველოს მოქალაქეებისთვის ფულადი გზავნილებისა და დახმარების უსაფრთხო გზების უზრუნველყოფა არსებითი იქნება.

დასკვნის სახით, ეკონომიკური ზრდისა და საგარეო პოლიტიკის მიზნების ეფექტური დაბალანსება მოითხოვს თანმიმდევრულ სტრატეგიას, რომელიც აერთიანებს ორივეს და არა მათ იზოლირებულად განხილვას. იმის უზრუნველსაყოფად, რომ მისი საგარეო პოლიტიკური გადაწყვეტილებები შეავსებს მის ეკონომიკურ ზრდას და პირიქით, საქართველოს შეუძლია არსებული გეოპოლიტიკური სიტუაციის გამოწვევები გრძელვადიანი მდგრადობისა და ზრდის შესაძლებლობებად აქციოს.

თავი IV

რუსეთ-უკრაინის ომის გაანალიზება ქართულ პოლიტიკაში

4.1. პოლიტიკური შეხედულებები ომის კვალდაკვალ

საქართველო, აღმოსავლეთ ევროპაში მნიშვნელოვანი გეოპოლიტიკური პოზიციის მქონე ქვეყანა, დიდი ხანია გამოწვევის წინაშეა შიდა კონფლიქტების ფონზე, განსაკუთრებით აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის რეგიონებში. საქართველოში მიმდინარე პოლიტიკური დისკურსი, როგორც ჩანს, ეხმიანება რწმენას, რომ ამ კონფლიქტების მშვიდობიანი, არამალადობრივი გადაწყვეტა არის ერთადერთი მორალურად და პრაგმატულად მისაღები გზა. თუმცა, აზრთა სხვადასხვაობაა, თუ როგორ მივაღწიოთ ამ მშვიდობიანი თანაარსებობას, განსაკუთრებით რუსული

გავლენის პირობებში. რუსეთის როლი საქართველოს პოლიტიკის ჩამოყალიბებაში კონფლიქტურ რეგიონებთან მიმართებაში ყველა პოლიტიკოსის მიერ ერთხმად არის აღიარებული. ზოგიერთი განიხილავს კონფლიქტურ რეგიონებთან დიალოგს, როგორც დაუყოვნებელ აუცილებლობას, მიუხედავად რუსეთის გავლენისა, სხვები ამტკიცებენ, რომ მნიშვნელოვანი საუბრის დაწყება შესაძლებელია მხოლოდ მაშინ, როდესაც რუსეთის კონტროლი შესუსტდება ან განეიტრალება.

უსაფრთხოების საკითხთა ექსპერტი, საქართველოს პარლამენტის წევრი, თეონა აქუბარდია ხაზს უსვამს დეოკუპაციისა და კონფლიქტურ რეგიონებთან თანამშრომლობის ერთიანი ხედვის შემუშავების მნიშვნელობას. იგი მხარს უჭერს პრაგმატულ სახელმწიფო სტრატეგიას, რომელიც მოიცავს მოლაპარაკებების დონის ამაღლებას ჟენევის საერთაშორისო სამიტებზე. აქუბარდია ხაზს უსვამს საქართველოს აუცილებლობას წარმოაჩინოს თავი კეთილდღეობის შუქურად, რაც ასახავს კონფლიქტური რეგიონების პოტენციურ სარგებელს, მიდგომას, რომელიც აერთიანებს ფაქტობრივ ანალიზს და შეფასების ხასიათს. მისი თქმით, ეს მიდგომა მოითხოვს პოლიტიკურ ნებას და კონსენსუსს, რაც ამჟამად აკლია ქვეყანას. (სოციალური სამართლიანობის ცენტრი, 2022) ამ განწყობის გამო, გრიგოლ გეგელია მხარს უჭერს ჯანდაცვისა და სოციალური პროექტების განხორციელებას კონფლიქტურ რეგიონებში და მიიჩნევს, რომ ისინი გადამწყვეტია კონფლიქტის ტრანსფორმაციისთვის. თუმცა, ის ეწინააღმდეგება ოფიციალურ დიალოგს და ფაქტო მთავრობების ოფიციალურ პირებთან მანამ, სანამ რუსული გავლენა არ შემცირდება და ამტკიცებს, რომ ნაადრევი კომუნიკაცია შესაძლოა არასწორად იქნას გაგებული, როგორც აღიარება. ამის საპირისპიროდ, გეგელია მხარს უჭერს არაფორმალურ დიალოგს, განსაკუთრებით ახალგაზრდა თაობებს შორის, როგორც ნაბიჯი საქართველოსა და მის სეპარატისტულ რეგიონებს შორის არსებული განხეთქილების აღმოსაფხვრელად. (პოლიტიკა და ადამიანის უფლებები კონფლიქტის რეგიონებში, 2022) თუმცა, ზოგიერთი პოლიტიკოსი, როგორცაა გიგა ბოკერია, ამტკიცებს, რომ კონფლიქტურ რეგიონებთან დიალოგის დაწყება მხოლოდ რუსული გავლენის

განეიტრალების შემდეგ იქნება ეფექტური. ბოკერიას თქმით, რუსეთის კონტროლის ჩრდილში დიალოგის გახსნის მცდელობა მორალურადაც და პრაგმატულადაც არასწორი იქნება. ის მხარს უჭერს სამოქალაქო ღირებულებებზე დაფუძნებული სახელმწიფოს ჩამოყალიბებას, სადაც დაცული იქნება უფლებები და თავისუფლებები, ხაზს უსვამს სახელმწიფოებრიობის კონსოლიდაციის მნიშვნელობას დიალოგის დაწყებამდე (სოციალური სამართლიანობის ცენტრი, 2022). ანალოგიურად, ხატია დეკანოიძე ხაზს უსვამს, რომ სანამ რუსეთი ინარჩუნებს კონტროლს ამ რეგიონებზე, რეალური დიალოგის დაწყება მიუღწევლ მიზნად რჩება. მისი აზრით, შესაძლებლობების ფანჯარა საერთაშორისო დიპლომატიაშია, ფაქტორი, რომელიც საქართველომ ჯერჯერობით ვერ გამოიყენა ადეკვატურად (სოციალური სამართლიანობის ცენტრი, 2022). ეს განსხვავებული პოზიციები აჩვენებს საქართველოს შიდა კონფლიქტის სირთულეს, რეალობას, რომელიც ხასიათდება გეოპოლიტიკური, სოციალური და ეკონომიკური ფაქტორების ქსელით. თუმცა, მშვიდობიანი გადაწყვეტის საერთო სწრაფვა რჩება საერთო მნიშვნელად, რომელიც კვეთს პოლიტიკურ ხაზებს. განსხვავებული სტრატეგიების მიუხედავად, ამ თავში გამოკითხული ყველა პოლიტიკოსი თანხმდება, რომ კონფლიქტის მოგვარების ძალისმიერი მეთოდების გამოყენება მიუღებელია. მათ მიაჩნიათ, რომ მშვიდობიანი თანაცხოვრება და ურთიერთკეთილდღეობა მხოლოდ დიალოგის, ურთიერთგაგებისა და თანამშრომლობის გზით არის შესაძლებელი. ეს არის საქართველოს ერთგულების აშკარა ასახვა მისი დემოკრატიული ღირებულებებისადმი, რომლებიც პრიორიტეტს ანიჭებენ ადამიანის უფლებათა და ღირსების დაცვას. უფრო მეტიც, ორმხრივი თანამშრომლობის პროექტების ინიცირებისა და გაძლიერების მნიშვნელობა და ახალი ინიციატივების წამოწყება გამყოფი ხაზების მიღმა მცხოვრები ადამიანებისთვის ხაზგასმულია პოლიტიკოსების მიერ. ასეთ პროექტებს შეუძლიათ გადამწყვეტი როლი შეასრულონ ნდობის ჩამოყალიბებასა და კონფლიქტების ტრანსფორმაციაში, რაც ხაზს უსვამს

ყოვლისმომცველი მიდგომის აუცილებლობას, რომელიც მოიცავს კონფლიქტების როგორც საერთაშორისო, ასევე ადგილობრივ განზომილებებს.

და ბოლოს, საერთაშორისო დიპლომატიის როლი ამ რთულ გეოპოლიტიკურ ლანდშაფტში არ უნდა გამოგვრჩეს. გიორგი ხოჯევანიშვილი და ხატია დეკანოიძე სთავაზობენ საერთაშორისო დიპლომატიის გამოყენებას საოკუპაციო პრობლემის მოსაგვარებლად და კონფლიქტურ რეგიონებში რუსეთის გავლენის შესამცირებლად. რუსეთ-უკრაინის მიმდინარე ომმა კიდევ უფრო გაამძაფრა გეოპოლიტიკური დამაბულობა რეგიონში, თუმცა გააჩინა შესაძლებლობა საქართველოსთვის. გლობალური მზერა ახლა აღმოსავლეთ ევროპისკენ არის მიმართული, საქართველოს შეუძლია გამოიყენოს ეს ყურადღება, რათა მიიღოს საერთაშორისო მხარდაჭერა მისი კონფლიქტური რეგიონების დეოკუპაციისა და ტრანსფორმაციისთვის.

შეჯამებით, განსახილველი საკითხების სირთულისა და სიმძიმის მიუხედავად, ქართული პოლიტიკური სფერო ერთიანი ჩანს აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის კონფლიქტების მშვიდობიანი მოგვარების ვალდებულებაში. მიუხედავად იმისა, რომ ამ მიზნის მიღწევის პრაქტიკული ნაბიჯების შესახებ მოსაზრებები განსხვავდება, მშვიდობის, კეთილდღეობისა და ადამიანის უფლებებისა და ღირსების დაცვისკენ სწრაფვა საერთო ხედვად რჩება. ფოკუსირება სოციალურ და პოლიტიკურ შეთანხმებებზე ქართულ საზოგადოებაში და კონფლიქტურ რეგიონებთან დიალოგისკენ მოწოდება ხაზს უსვამს ქვეყნის მზადყოფნას ჩაერთოს მნიშვნელოვან ტრანსფორმაციაში, თუნდაც რთული გეოპოლიტიკური ლანდშაფტის ფონზე.

4.2 საქართველოს საგარეო პოლიტიკის მნიშვნელოვანი ასპექტების ანალიზი

საქართველოს საგარეო პოლიტიკის განხილვა საჭიროებს სხვადასხვა მნიშვნელოვანი ასპექტის ანალიზს. რუსეთ-უკრაინის ომმა ძირეული ცვლილებები გამოიწვია

გეოპოლიტიკურ ხედვაში; ომმა უდიდესი გავლენა იქონია საქართველოს როგორც შიდა, ისე საერთაშორისო პოლიტიკაზე. საკითხის სიღრმისეული ანალიზისთვის ჩავატარე კვლევა, რომლის ფარგლებში მოწვეული მყავდა რესპოდენტი, პოლიტოლოგი, კავკასიის შედარებითი პოლიტიკის ექსპერტი - ლევან ლორთქიფანიძე. რესპოდენტმა საკმაოდ ამომწურავად ისაუბრა საქართველოს საგარეო პოლიტიკის მნიშვნელოვან ფაქტორებზე. მან გაანალიზა დღევანდელი ვითარება და შემოგვთავაზა საკუთარი ხედვები საერთაშორისო პოლიტიკის მიმართლებით.

რესპოდენტი საუბრის დასაწყისში განიხილავს საქართველოს საგარეო პოლიტიკის უმთავრეს საკითხებს რუსეთ-უკრაინის ომის ფონზე. მისი თქმით, ეს ომი არამარტო რეგიონისთვის, არამედ მთელი მსოფლიოსთვის უდიდესი გამოწვევაა. იმპერიალისტური სახელმწიფო, რომლის უმთავრესი ინტერესი საკუთარი ძალაუფლების გაღრმავებაა უპირსპირდება უკრაინას, რომელიც გვევლინება მთელი მსოფლიოს სახედ ბოროტებასთან ბრძოლაში. საქართველოსთვის ომი უაღრესად საფრთხილო და სპეციფიური მოველნაა, რადგან რუსეთთან არამეგობრული ურთიერთობა საჭიროებს გეგმაზომიერ მიდგომას. ექსპერტი აფასებს საქართველოს საგარეო პოლიტიკას როგორც რუსეთთან, ისე დასავლეთთან. თუ კი ომამდე საქართველო რუსეთთან დისტანციურ რეჟიმს ინარჩუნებდა, ახლა ეს თითქმის შეუძლებელია. საქართველოსა და რუსეთს შორის მნიშვნელოვანი ცვლილებები მოხდა. რუსეთმა აღადგინა უვიზო მიმოსვლა საქართველოში. ომის შემდგომ ასი ათასზე მეტმა რუსმა შეაფარა თავი საქართველოს. სავაჭრო ურთიერთობამ მეტად მნიშვნელოვანი ხასიათი შეიძინა. საქართველომ ომით ეკონომიკურად უდიდესი სარგებელი მიიღო რუსეთისგან, რადგან ეკონომიკის მრავალი დარგი განვითარდა. თუმცა საკითხავია რის ხარჯზე. ექსპერტის თქმით, ეს ყველაფერი ზრდის დამოკიდებულებას ჩრდილოელ მეზობელზე, რაც თავის მხრივ აფერხებს ქვეყის დამოუკიდებელ სწრაფვას დასავლეთისკენ. თავის მხრივ ევროკავშირთან ნაკისრი ვალდებულებების 50%-ც კი არ არის შესრულებული, რომელიც კანდიდატის

მოპოვებისა და შემდგომში ევროკავშირში გაწევრიანებისთვის უმნიშვნელოვანესი ფაქტორია. პოლიტოლოგის შეფასებით, ჩვენ შეგვიღია პერსპექტივა ორი მხირდან დავინახოთ; პირველი საქართველოს სურვილი და მისწრაფება დასავლური ინსტიტუტებისკენ, ხოლო მეორე თავად დასავლეთის ინტერესი საქართველოს მიმართ. ომმა ეს უკანასკნელი დღისწესრიგში დააყენა, რადგან საქართველომ შესაძლოა უდიდესი როლი ითამაშოს ევროპისთვის. ამას ადასტურებს სხვადასხვა ევროპარლამენტარისა თუ პოლიტიკოსის გამოსვლა და შეფასება, რომლებიც ხაზს უსვამენ საქართველოს ევროპულ ოჯახში გაერთიანებაზე. მაშინ როდესაც რუსეთი იზოლირებულია მთელი მსოფლიოსგან, საქართველომ შესაძლოა შეიძინოს შუა დერეფნის ფუნქცია, რითაც არამხოლოდ ეკონომიკურ სარგებელს, არამედ პოლიტიკურად უდიდესი ნაბიჯი იქნება რეგიონში თვითმყოფადობის შესანარჩუნებლად. ეს კი თავის მხრივ უსაფრთხოების გარანტიებს იძლევა. საუბარი შეეხო სანქციებსაც, რესპოდენტი პრაგმატულად უყურებს საკითხს და მიიჩნევს, რომ მმართველი პარტია სწორად იქცევა სანქციებთან მიმართებით. საქართველო შეუერთდება საერთაშორისო სანქციებს, თუმცა თავად არ დაუწესებია ცალკეული შეზღუდვები რუსეთისთვის. რადგან ეს საქართველოს დააზარებლს პირველ რიგში და არა რუსეთს. საინტერესოდ მივიჩნიე, საკითხი, თუ როგორ აპირებს საქართველო ევროპასთან პოზიტიური დინამიკის შენარჩუნებას რუსეთთან ურთიერთობის დალაგების პირობებში. ექპერტის შეფასებით, საქართველო ევროპასთან ამ ეტაპზე გაყინულ მდგომარეობაშია, მთავრობა იყენებს ომს ერთგვარ ბერკეტად, რათა თავიდან აიცილოს ნებისმიერი განვითარება და სათავისოდ გამოიყენოს შედეგები.

დასკვნა

ამ კვლევის მთავარი მიზანი იყო რუსეთ-უკრაინის ომის გავლენის სრულყოფილად გააზრება საქართველოს საგარეო პოლიტიკაზე. ამ კონფლიქტმა აჩვენა, რომ მას მნიშვნელოვანი პოლიტიკური გარდაქმნების შესაძლებლობა აქვს, რაც საქართველოს აიძულებს გადახედოს და მოარგოს თავისი საგარეო პოლიტიკური სტრატეგიები არაპროგნოზირებად გეოპოლიტიკურ ლანდშაფტს. რუსეთ-უკრაინის ომმა ხაზი გაუსვა საქართველოს არასტაბილურ პოზიციას, რომელიც მოქცეულია აღორძინებულ რუსეთს, მის საკუთარ მისწრაფებებსა დასავლეთთან მჭიდრო კავშირების დამყარებას შორის. მან ყურადღება გაამახვილა საქართველოს მიერ დასავლეთის ალიანსებთან, როგორც არის ევროკავშირი და ნატო, გაძლიერებულიყო მათთან სიახლოვე. ეს რიგები წარმოადგენს არა მხოლოდ ბუფერს პოტენციური რუსული აგრესიის წინააღმდეგ, არამედ გზას უფრო ღრმა დემოკრატიული კონსოლიდაციის, ეკონომიკური წინსვლისა და რეგიონული პოზიციის გაძლიერებისკენ. ამავდროულად, ომმა ხაზი გაუსვა საქართველოს პრაგმატულობის აუცილებლობას. დასავლეთთან დაახლოებისას მას არხები ღია უნდა ჰქონდეს რუსეთთან, რომელთანაც იზიარებს ისტორიულ, კულტურულ და ეკონომიკურ კავშირებს. ომმა ხაზი გაუსვა იმ სირთულეებს, რომლითაც საქართველომ უნდა იმოქმედოს საგარეო პოლიტიკაში თავისი ეროვნული ინტერესების დასაცავად. ამ კონფლიქტმა ასევე წინა პლანზე წამოიწია ომის ეკონომიკურ ზემოქმედებასა და საქართველოს საგარეო პოლიტიკურ გადაწყვეტილებებს შორის ურთიერთქმედება. მიუხედავად იმისა, რომ ეკონომიკური ასპექტები განუყოფელი იყო პოლიტიკაში განხორციელებული ცვლილებების გასაგებად, საქართველოს პასუხი ეყრდნობოდა პოლიტიკურ სფეროს. ეს გამოიხატებოდა დასავლეთთან მის გაზრდილ დიპლომატიური ჩართულობით, რუსეთ-უკრაინის კონფლიქტის მიმართ მისი პოზიციით და საერთაშორისო სამართლისა და ინსტიტუტების ბერკეტების გამოყენების მცდელობაში, ტერიტორიული მთლიანობისა და სუვერენიტეტის უზრუნველსაყოფად. ეს არ

ნიშნავს იმას, რომ ომის ეკონომიკური შედეგები უმნიშვნელო იყო. მართლაც, მათ მნიშვნელოვანი გამოწვევები დაუყენეს საქართველოს. თუმცა, ეს გამოწვევები მეორეხარისხოვანი იყო ერის გეოპოლიტიკური ინტერესების დაცვის უპირველესი მიზნის მიმართ. სწორედ ამ კონტექსტში განიხილა საქართველომ ომის ეკონომიკური შედეგები, მართა თავისი სავაჭრო ურთიერთობები, ტურიზმი და ფულადი გზავნილების ნაკადები. საქართველოს საგარეო პოლიტიკა რუსეთ-უკრაინის ომის კვალდაკვალ მის საშინაო პოლიტიკაშიც გამოიხატა და გავლენა მოახდინა ქვეყნის პოლიტიკურ დისკურსსა და გადაწყვეტილების მიღებაზე. კონფლიქტი შეხსენება იყო საქართველოს სუვერენიტეტის პოტენციური საფრთხეების შესახებ, რამაც გამოიწვია კონსენსუსი მის პოლიტიკურ აქტორებს შორის დასავლური ინტეგრაციის აუცილებლობის შესახებ.

დასასრულს, რუსეთ-უკრაინის ომმა საქართველოს საგარეო პოლიტიკის ფორმულირებაში დიდი როლი ითამაშა. მიუხედავად იმისა, რომ ეკონომიკურმა შედეგებმა გავლენა მოახდინა ტრაექტორიაზე, ზემოქმედების არსი მტკიცედ დგას პოლიტიკურ და გეოპოლიტიკურ სფეროებში. კონფლიქტმა ხაზი გაუსვა საქართველოს აუცილებლობას განახორციელოს ნიუანსირებული, სტრატეგიული და მრავალმხრივი საგარეო პოლიტიკური მიდგომა, რომელიც დააბალანსებს მის ეკონომიკურ გამოწვევებს მის ყოვლისმომცველ გეოპოლიტიკურ მიზნებთან.

რამდენადაც საქართველო წინ იყურება, რუსეთ-უკრაინის ომის შედეგები გააგრძელებს გავლენის მოხდენას მის საგარეო პოლიტიკურ გადაწყვეტილებებზე. ის, თუ როგორ აწარმოებს ერი ურთიერთობას აღმოსავლეთთან და დასავლეთთან, მართავს თავის ეკონომიკას გლობალური გაურკვევლობის პირობებში და აძლიერებს დემოკრატიულ ინსტიტუტებს, მნიშვნელოვნად იხელმძღვანელებს ამ კონფლიქტიდან მიღებული გაკვეთილებით. საბოლოო ჯამში, კონფლიქტი ემსახურება იმ სირთულეების შეხსენებას, რომელთა წინაშეც დგანან მცირე ქვეყნები,

როდესაც აწყდებიან თავიანთ ადგილს უფრო დიდ გეოპოლიტიკურ თავსატეხში. ეს კი აძლიერებს გამჭრიახი და მოქნილი საგარეო პოლიტიკის საჭიროებას.

გამოყენებული ლიტერატურა

- David Aprasidze and Giorgi Gvalia. 2022. “National Interest and Regime Survival: Why Georgia is Cautious Towards the Russia-Ukraine War.” The Central Asia-Caucasus Analyst, April 22, 2022, <https://www.cacianalyst.org/publications/analytical-articles/item/13716-%E2%80%8Bnational-interest-and-regime-survival-why-georgia-is-cautious-towards-the-russia-ukraine-war%E2%80%8B.htm> ბოლოს ნანახია 10.06.2023
- საქართველოს ეკონომიკური დამოკიდებულება რუსეთზე: ვაჭრობა, ტურიზმი, ფულადი გზავნილები და რუსული კომპანიები საქართველოში, „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო“, <https://cutt.ly/aKZ2Z1S> ბოლოს ნანახია 07.06.2023
- „საქსტატი“, საგარეო ვაჭრობის პორტალი, <http://ex-trade.geostat.ge/ka> ბოლოს ნანახია 10.06.2023
- საქართველოს ეროვნული ბანკი
- Civil.ge. 2022. “President Zurabishvili Addresses Crimea Platform Summit.” August 23, 2022. <https://civil.ge/archives/505580> ბოლოს ნანახია 10.06.2023
- Kakachia, et al. 2017. “Mitigating Russia’s Borderization of Georgia: A Strategy to Contain and Engage.” Georgian Institute of Politics. Available at: www.gip.ge/mitigating-russias-borderization-georgia-strategy-contain-engage/ ბოლოს ნანახია 10.06.2023
- Irakli Sirbiladze. 2020. “A Decade of Russian-Georgian Relations: Key Patterns and Things to Watch.” Georgian Foundation for Strategic and International Studies. <https://gfsis.org.ge/files/library/opinion-papers/144-expertopinion-eng.pdf> ბოლოს ნანახია 10.06.2023
- Ministry of Defence of Georgia. 2022. “Noble Partner 2022 Launched.” August 29, 2022. <https://mod.gov.ge/en/news/read/8764/noble-partner-2022-launched> ბოლოს ნანახია 10.06.2023

- Ministry of Defence of Georgia. 2022. “Noble Partner 2022 Launched.” August 29, 2022. <https://mod.gov.ge/en/news/read/8764/noble-partner-2022-launched> ბოლოს ნანახია 10.06.2023
- Civil.ge. 2011. “Georgia Makes Available Visa for Russian Citizens at Larsi.” July 4, 2011. <https://civil.ge/archives/121094> ბოლოს ნანახია 10.06.2023
- Alexander Rondeli. 2001. “The choice of independent Georgia.” In G. Chufrin (Ed.), The security of the Caspian Sea region, p. 197, Oxford University Press
- ნატოს 2022 წლის სტრატეგიული კონცეფცია იხ.: https://www.nato.int/nato_static_files2014/assets/pdf/2022/6/pdf/290622-strategic-concept.pdf ბოლოს ნანახია 10.05.2023
- ნატოს გაფართოების საკითხთან დაკავშირებით ყველაზე სიღრმისეული განხილვა იხ.: Mary E. Sarotte. 2021. Not One Inch: America, Russia and the Making of Post-Cold War Stalemate. Yale University Press
- Transparency International Georgia 2022. “Georgia’s Economic Dependence on Russia: Trade, Tourism, Remittances and Russian companies in Georgia.” <https://www.transparency.ge/en/post/georgias-economic-dependence-russia-trade-tourism-remittances-and-russian-companiesgeorgia> ბოლოს ნანახია 10.06.2023
- “87% of Georgians: Ukraine’s war ours too”, civil.ge, 10 March, 2022 https://civil.ge/archives/478160?fbclid=IwAR1YqGXl_oeVx6lpA_1uM7qMVwFvIciF3_o6H17-5EVHz7pFjoqzudP3o-U ბოლოს ნანახია 10.06.2023
- Giorgi Khishtovani, Sopo Basilidze, Anastasia Chkhenkeli and Ana Surmanidze. 2022. “Georgian Economic Climate (Q3, 2022).” PMC Research Center. Issue 18, September 28, 2022. https://www.pmcresearch.org/slider_file/f4d66333fd1706b04.pdf ბოლოს ნანახია 10.06.2023

დანართი

ინტერვიუს გზამკვლევი

1. როგორ იმოქმედა რუსეთ-უკრაინის ომმა საქართველოს საგარეო პოლიტიკის მიმართულებით?
2. შეგიძლიათ, განიხილოთ საქართველოს ამჟამინდელი ვალდებულებები ევროკავშირის წინაშე და როგორ მოახერხა მან მათი დაცვა გეოპოლიტიკური ცვლილებების ფონზე?
3. როგორ აღიქვამს ევროკავშირი საქართველოს პერსპექტიული წევრობას, განსაკუთრებით რუსეთ-უკრაინის ომის შემდეგ?
4. რატომ შეიკავა თავი საქართველომ თავად დაეწესებინა სანქციები რუსეთისთვის?
5. რა მნიშვნელოვანი ცვლილებები თუ რეფორმები დაიწყო საქართველოს საგარეო პოლიტიკაში რუსეთ-უკრაინის კონფლიქტის შემდეგ?
6. რუსეთსა და საქართველოს განახლებული ურთიერთობის პარალელურად როგორ წარმოგიდგინიათ ევროპისკენ სწრაფვის პერსპექტივა?
7. როგორია გავრცელებული განწყობები და მოლოდინები როგორც სამხრეთ, ისე ჩრდილოეთ კავკასიაში და როგორ შეიძლება მათ გავლენა მოახდინონ საქართველოს პოლიტიკურ მანევრებზე?
8. რუსეთ-უკრაინის მიმდინარე კონფლიქტში რუსეთის დასუსტების შემთხვევაში როგორ შეიძლება გავლენა იქონიოს ჩრდილოეთ კავკასიის სტაბილურობაზე და რა გავლენა შეიძლება ჰქონდეს ამას საქართველოზე?
9. რა ნაბიჯები უნდა გადადგას საქართველომ უსაფრთხოებისა და სუვერენიტეტის უზრუნველსაყოფად?
10. და ბოლოს, შეგიძლიათ გაანალიზოთ რუსეთ-უკრაინის ომის შემდგომი საქართველოს მომავლის პოტენციური სცენარები?

